

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Valgbog 4

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1939

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

Valgbog IV

rad 1939 2

Udsendt af Radikale Sekretariat

Marts 1939

Forfatningen.

Dette Spørgsmaal behandlede i Valgbog 1938 samt i »Aarbog og Almanak for 1939«; da desuden Partiernes Stilling er ret udførlig givet i Folketingsudvalgets Betænkning af 17. Januar i Aar (Kandidater, som ikke har erhvervet sig denne Betænkning, bør straks rekvirere den paa Partiets Kontor), vil Fremstillingen her blive forholdsvis kort og summarisk.

Den Rigsdag, som vælges efter at den ny Grundlov er endelig underskrevet, kommer til at bestaa af 210 Medlemmer. Disse vælges paa følgende Maade:

175 vælges blandt de i Kredsene opstillede Kandidater, medens 34 vælges paa *Landslister*, der offentliggøres forud for Rigsdagsvalget, saaledes at der fremtidig kun vil blive én Valgdag og en én Vælgerklasse og saaledes at kun én Stemmeseddel bringes i Anvendelse. Det 210. Medlem vælges af Færøernes Lagting til umiddelbar Indtræden i Rigstinget.

Opstillingen af Landslister tilkommer alle saadanne Vælgergrupper, som var repræsenteret paa den afgaaende Rigsdag, eller som efter de i Valgloven (se dèr) givne Regler har Ret til Opstilling af saadanne Lister. Disse maa *ikke* omfatte Personer, der opstilles i Kredsene som Kandidater ved Rigsdagsvalget.

Fra visse Sider hævdes, at Landslistevalget er et Levn fra den indirekte Valgmaade til 1915-Forfatningens Lands-ting. Dette er ikke rigtigt. Det er som anført *Vælgergrup- perne*, der opstiller Kandidaterne til Landslistevalget, og det er den enkelte Vælger, der ved sin Stemme faar *direkte* Indflydelse paa Landslistevalgets Udfald, idet hvert Parti faar tildelt det Antal Mandater, det har Krav paa i Henhold til de paa Rigsdagsvalgdagen opnaaede Stemmetal. Hele den indirekte Valgmetode, der hidtil har været knyttet til Valgmandsinstitutionerne med paafølgende Sammentræden af *Valgmænd*, som derefter igen skulde vælge Lands-

tingsmedlemmerne, er fuldstændig fjernet af den ny Grundlov.

Det indvendes ligeledes fra nogle, at Opstillingen fremmer Partivældet paa Vælgerne Bekostning. Ogsaa dette er en tom Indvending. Saalænge, der har eksisteret forskellige Partiorganisationer, har det været disse, der foretog Opstillingen i Valgkredsene baade af Kandidater til Folketingsvalg og Valgmandsvalg. Alle har fundet dette i sin gode Orden. Nu bliver Forholdet — i alt Fald for det radikale Venstres Vedkommende saaledes (og andre Partier vil formentlig bære sig ad paa samme Maade) — at Landsorganisationen som saadan foretager Opstillingen af Partiets Kandidater til Landstingsvalget. Og hvad der hidtil har været en rimelig Opstillingsmaade for de enkelte Kredsorganisationer, kan dog formentlig ikke pludselig blive en urimelig Opstillingsmaade, naar det er selve Landsorganisationen, der opstiller.

Naar Rigsdagen er valgt som foran refereret, træder de i Kredsene valgte 175 Medlemmer sammen til et Møde, hvor de ved Forholdstalsvalg af deres egen Midte vælger 35 til sammen med de paa Landslisterne valgte 35 plus den af Færøernes Lagting udpegede at udgøre *Rigstinget*, medens de øvrige kredsvalgte 140 Medlemmer udgør *Folketinget*.

Valgret til Rigsdagen har enhver Kvinde og Mand, som er fyldt 23 Aar og har fast Bopæl i Landet, medmindre den paagældende paa Grund af Umyndiggørelse eller Konkurs er ude af Raadighed over sit Bo.

Det bestemmes ved Lov, i hvilket Omfang Understøttelse, som i Lovgivningen betragtes som Fattighjælp, medfører Tab af Valgret.

Det bestemmes endvidere ved Lov, at Personer, som er straffet paa nærmere angiven Maade, ikke har Valgret.

Valgbar til Rigsdagen er enhver, som har Valgret til denne, medmindre vedkommende er straffet for en Handling, der gør ham uværdig til paa det givne Tidspunkt at være Medlem af Rigsdagen.

Rigsdagen sammentræder den første Tirsdag efter 1. November, saafremt den ikke er indkaldt til at møde forinden. Denne Bestemmelse, der altsaa afviger en Maaned fra hidtil gældende Regel, hvor Rigsdagen traadte sammen i Begyndelsen af Oktober, begrundes navnlig med, at der da levnes mere Tid til at forberede de Lovforslag, som Samlingen skal behandle. Begrundelsen bundet i de rent praktiske Erfaringer, som er indhøstet i Tidens Løb. — I samme Forbindelse kan nævnes den ny Bestemmelse om, at Lovforslag i Almindelighed ikke kan forelægges en ordentlig Rigsdag senere end 15. Februar — en Bestemmelse, der navnlig tager Sigte paa at hindre en Forcing af Lovarbejdet i Samlingens sidste Uger.

Lovforslag kan forelægges baade Folketing og Rigsting; det skal have 3 Behandlinger i det Ting, hvori det forelægges, og 2 Behandlinger i det andet; ændres det her, oversendes det paany til det Ting, hvori det forelagdes. Foretages her atter Forandringer, gaar Forslaget igen tilbage til det første, og opnaas da ikke Enighed, oversender vedkommende Tings Formand Forslaget til Den forenede Rigsdag, hvor det straks henvises til Udvalg med paafølgende endelig Afgørelse.

Allerede ved den Fortrinsstilling, som her tillægges Den forenede Rigsdag, markeres Forfatningens Karakter af Et-kammer. Men yderligere bestemmes:

For Den Forenede Rigsdag fremsættes: Forslag om Ændringer i Grundloven, Lovforslag angaaende Regeringens Førelse i Tilfælde af Kongens Umyndighed, Sygdom eller Fraværelse og Forslag til Beslutninger i Henhold til herom gældende Lovgivning, Forslag til Finanslov, Tillægsbevillingslov og midlertidig Bevillingslov samt Forslag til Lov om Statslaan, alt for saa vidt de paagældende Forslag fremsættes af Regeringen.

Regeringen kan desuden under overordentlige Forhold for Den Forenede Rigsdag lade fremsætte vigtige Forslag til Love og andre Beslutninger; saafremt Regeringen frem-

sætter Ønske derom, skal Forhandlingerne, naar disse Sager behandles, være hemmelige.

Den Forenede Rigsdag kan til enhver Tid udtale sig angaaende den af Regeringen førte Politik og hermed staaende Forhold.

Lovforslag og Forslag til Beslutning af Rigsdagen, om hvilke Tingene (se ovenfor) efter sædvanlige Behandlinger ikke har kunnet opnaa Enighed, samt Regeringsforslag, der under Behandlingen i Tingene har faaet Flertal imod sig, behandles derefter i Den Forenede Rigsdag.

I Den Forenede Rigsdag forhandles Forespørgsler stillet i et af Rigsdagens Ting og fra dette henvist til Forhandling i denne.

Den Forenede Rigsdag kan efter Forslag af Statsministeren eller af en Fjerdedel af Rigsdagens Medlemmer til enhver Tid bestemme, at et Regeringsforslag, der foreligger til Behandling i Rigsdagens Ting, skal færdigbehandles inden en vis Frist, og at Forslaget, hvis Fristen oversiddes, da skal overgaa til Behandling i Den Forenede Rigsdag, hvor det undergives to Behandlinger.

Det er ved denne Fortrinsstilling, derunder Reglerne for, at eventuel Uenighed mellem Folketing og Rigsting alene afgøres i Den forenede Rigsdag, den nye Rigsdagsordning afværger, hvad hidtil har været vor Forfatnings Hovedskavank, at der kunde opstaa parlamentariske Konflikter, under hvilke et Mindretal i Folket kunde hindre den Lovgivning, som Vælgerflertallet havde krævet fremmet. Med andre Ord: den nye Grundlov sikrer, at Folkets Vilje bliver Landets Lov.

I et folkestyret Land maa der imidlertid ogsaa tages Hensyn til Mindretallet. Heroverfor staar den Adgang, som Grundloven giver til at visse vigtigere Love kan indankes Vælgerne til direkte Afgørelse gennem Folkeafstemninger.

Bestemmelserne herom gaar ud paa følgende:

Naar et Lovforslag er vedtaget af Rigsdagen, kan to

Femtedeile af Rigsdagens Medlemmer i et Møde i Den Forenede Rigsdag, sammenkaldt af mindst 15 Medlemmer paa den Maade og inden for den Frist, der er fastsat i Forretningsordenen, ved foretagen Afstemning begære Loven eller Lovforslaget prøvet ved Folkeafstemning. Meddelelse herom tilstilles snarest Statsministeren, der derefter lader Loven eller Lovforslaget bekendtgøre. Folkeafstemningen iværksættes efter Regeringens nærmere Bestemmelse tidligst 12 og senest 18 Søgnedage efter Bekendtgørelsen.

Endvidere skal Folkeafstemning finde Sted, saafremt mindst en Trediedel af Rigsdagens Medlemmer paa samme Maade og inden for samme Frist som foran anført fremsætter Begæring derom, og denne inden for et Tidsrum, der begynder 6 Søgnedage efter Lovens eller Lovforslagets Bekendtgørelse og strækker sig over 6 Søgnedage, faar Tilslutning fra 15 pCt. af de Vælgere, der ved det nævnte Tidsrums Udløb er opført som valgberettigede paa Valglisterne. Folkeafstemningen iværksættes tidligst 12 og senest 18 Søgnedage efter Opgørelsen af Vælgernes Tilkendegivelse.

Ved Folkeafstemningen stemmes for og imod Loven eller Lovforslaget. Til Lovens eller Lovforslagets Bortfald kræves, at et Flertal af de i Afstemningen deltagende Vælgere, dog mindst 35 pCt. af samtlige Vælgere, har stemt derfor.

Finanslove, Tillægsbevillingslove, midlertidige Bevilningslove, Statslaanslove, Normeringslove, Lønningslove, Indfødsretslove og Love om direkte og indirekte Skatter kan ikke undergives Folkeafstemning. Det samme gælder visse af de Beføjelser, som er tillagt Statens Overhoved, f. Eks. Spørgsmaal, der vedrører Tronfølgeren, Kongens Appanage, Aarpenge til Medlemmer af det kgl. Hus o. lign.

Af andre Ændringer skal kortelig anføres: Paragrafen om Folkekirken faar følgende Tilføjelser:

»Ændringer vedrørende Kirkens indre Forhold kan kun gennemføres, efter at Forhandlinger derom er ført med Biskopperne.

De til Folkekirkens Brug henlagte Midler maa kun anvendes til kirkelige Formaal.«

Hvad angaar første Stykke af disse Tilføjelser er at sige, at de nøje dækker, hvad der stedse har været Praksis — ogsaa i Kirkeminister Th. Poulsens Tid; der ligger *intet* i Bestemmelsen, som paa nogen Maade antyder Indførelsen af et Biskopkollegium, hvilket udtrykkelig fastsloges under Sagens 2. Behandling i Folketinget. — For 2. Stk.s Vedkommende sker der ikke andet, end at hidtil gængs Praksis nu grundlovsbefæstes.

Forskellige konservative Rigsdagsmænd, bl. a. Professor J. Oscar Andersen, var utilfreds med Affattelsen. Venstre var ogsaa *imod* Affattelsen som krævedes udvidet m. H. t. de kirkelige Midler.

— — —

I § 76 fastslaas, at den personlige Frihed er ukrænkelig, og at *ingen* dansk Borger paa Grund af sin politiske eller religiøse Overbevisning kan underkastes nogen Form for Frihedsberøvelse. (Hermed er f. Eks. sagt, at Koncentrationslejres Oprettelse og Anvendelse er stridende mod dansk Grundlov.)

I § 78 (*Ejendomsretten*) fastslaas som hidtil, at denne er ukrænkelig, og at Ekspropriation kun kan foretages, hvor Almenvellet kræver det, og da mod fuld Erstatning.

Men saa føjes der følgende nye Bestemmelser til:

»Spørgsmaalet om en fastsat Erstatnings Størrelse kan forelægges Højesteret, saafremt Regeringen skønner, at der foreligger saadanne ganske særlige Forhold, at en yderligere Prøvelse maa anses for ønskelig. Finder Højesteret, at foreliggende Omstændigheder gør det tvivlsomt, om den fastsatte Erstatning er passende, udpeger Retten særlige sagkyndige og uvildige Vurderingsmænd, hvis Afgørelse derefter er endelig.

Naar et Lovforslag vedrørende Ekspropriation af Ejendom er vedtaget af Rigsdagen, kan en Trediedel af Rigsdagens Medlemmer senest 3 Søgndage efter Forslagets Vedtagelse kræve, at det først indstilles til kongelig Stadfæstelse, naar nye Valg til Rigsdagen har fundet Sted, og Forslaget paa ny er vedtaget af den derefter sammentrædende Rigsdag. Lovforslag, hvis Stadfæstelse er krævet udsat i Henhold til foranstaaende Bestemmelse, kan ikke underkastes Folkeafstemning.«

Overfor denne Paragraf har Venstre søgt at rejse en yderliggaaende Kritik og stillede ogsaa Ændringsforslag, hvis Hovedindhold var, at $\frac{1}{3}$ af Rigsdagens Medlemmer »i særlig betydende Tilfælde (hvad er »særlig betydende«?) skulde kunne foranledige Spørgsmaalet om Fuldstændigheden af en fastsat Erstatnings Størrelse forelagt til endelig Afgørelse af Højesteret.« Herom udtalte Christmas Møller:

»Vi lægger jo aldeles ikke Skjul paa, at vi her kunde have ønsket Formuleringen en Smule anderledes, men jeg vil dog gerne stærkt understrege, at den Formulering, som den nye § har faaet, er at opfatte som en Udvidelse af Retten til Domstolsbedømmelse og ikke nogen Indskrænkning.«

— — —
Med Hensyn til andre *Frihedsgoder* fastslaar Grundloven endvidere, at »alle Indskrænkninger i den *fri og lige Adgang til Erhverv*, som ikke er begrundet i Almenvellet, skal hæves ved Lov«.

— Naturligvis bibeholdes ligeledes Ytrings-, Forenings- og Forsamlingsretten i den ny Grundlov. Men ligesaa naturligt bestemmes det, at Foreninger, som »virker ved eller søger at naa deres Maal ved Vold, Anstiftelse af Vold eller lign. strafbar Paavirkning af anderledes tænkende kan opløses ved Dom. — Opløsning kan ikke ske ved Regeringsforanstaltninger; dog kan en Forening i Henhold til foranstaaende Grundlovsbestemmelse forbydes foreløbig, men saadant Forbud skal straks forelægges Rigsretten til endelig Afgørelse.

Endelig skal endnu nævnes Grundlovens 92. og sidste Paragraf, der omhandler *Grundlovsændringer*, og hvori bestemmes:

»Vedtages et Forslag til en ny Grundlovsbestemmelse og Regeringen vil fremme Sagen, opløses Rigsdagen, og almindelige Valg foregaar. Vedtages Beslutningen af den efter Valget følgende ordentlige eller overordentlige Rigsdag, bliver den inden et halvt Aars Forløb at forelægge Rigsdagsvælgerne til Godkendelse eller Forkastelse ved en direkte Afstemning. De nærmere Regler for denne Afstemning fastsættes ved Lov. Har et Flertal af de i Afstemningen deltagende og mindst 45 pCt. af samtlige Vælgere afgivet deres Stemme for Rigsdagens Beslutning, og stadfæstes denne af Kongen, er den Grundlov.«

Venstres Forslag.

Selve Ordlyden af dette vil man finde i Rigsdagsudvalgets Betænkning af 17. Januar 39. Her skal kun anføres enkelte Kommentarer til det.

Forslaget fremstilles af Venstre som et rent Etkammersystem; dog det er — hvad senere skal paavises — et Etkammer med svære Forbehold.

Men desuden er Standpunktet af meget ny Dato. Af Grundlovskommissionens Betænkning fremgaar, at Venstre ligefrem klamrede sig til det gamle Tokammersystem med 25 Aars Valgret til Folketinget, i direkte Valgmaade til Landstinget, længere Valgperiode, de landstingsvalgte Bibeholdelse o. s. v. og — hvad der var mest fældende for Partiets »Grundlovspolitik« — uden nogen som helst Anvisning paa, hvordan opstaaende Konflikter mellem de to Ting tænktes bilagt.

Saaledes saa Venstre paa Sagen i de første Maaneder af 1938. Imidlertid rejste der sig rundtom i Partiets Presse og Vælgerorganisationer en ikke ringe Utilfredshed med denne negative Holdning. Og pludselig slog Partiet om; det meddeltes i Venstrepressen og andet Steds, at »et rent Etkammersystem var at foretrække for Flertalsforslaget«, men endnu paa dette Tidspunkt — i Sommeren 1938 — maa

Venstre imidlertid have talt paa Knapperne, idet Grundlovskommissionen den 28. Juni afgav Betænkning, uden at Venstre her stillede noget konkret Forslag.

Først hen paa Efteraaret syntes Venstre at have samlet sig til et Forslag. Det offentliggjordes — øjensynlig ved en Misforstaaelse mellem Venstres Sekretariat og et enkelt af Partiets Blade — i Form af en Skitse, udarbejdet af Dr. Krag. I Mellemtiden var Flertallets Forslag blevet forelagt og førstebehandlet i Folketinget og Udvalg nedsat. I Udvalgets Møder blev det fastslaaet, at Flertallet nok vilde forhandle med Venstre, men at dette maatte opgive sine mange Forbehold overfor Princippet om, at det under en ny Forfatning maatte være *Flertallet*, der raadede.

Udvalget afgav Betænkning den 17. Januar 1938; heri udtaltes bl. a.:

»Da der fra anden Side i Udvalget (Venstre) er blevet fremsat Forslag om Overgang til Etkammerssystemet, har man ogsaa været villig til at drøfte dette, saa meget mere som mange inden for Flertallet principielt er Tilhængere af et rent Etkammersystem. Da det imidlertid hurtigt viste sig, at dette Etkammerønske fra det mest betydende Mindretals Side knyttedes uløseligt sammen med en Række Krav om Mindretalssikringer, som den bestaaende Grundlov slet intet kender til, og som alvorligt vilde hemme Rigsdagens Handlekraft, maatte yderligere Forhandlinger herom opgives. I Sammenligning med et saadant beskaaret Etkammersystem maatte selv de af Flertallet, der principielt er Etkammertilhængere, erkende, at Forfatningskommissionens Grundlovsforslag gennem de Beføjelser, der er tillagt Den Forenede Rigsdag, sikrer alle de Fordele, som man har ment knytter sig til Etkammersystemet.

Disse Fordele fremgaar navnlig deraf, at hele Rigsdagen vælges paa een Dag af samme Vælgerklasse, at der ikke ved Mindretalsbestemmelser lægges Hindringer i Vejen for et af dette Valg udgaaet Flertal, og at mulige Konflikter mellem de to Ting finder deres endelige Afgørelse i Den Forenede Rigsdag. Paa den anden Side bevarer Ordningen ved sin Deling af Rigsdagen i to Ting en Tradition, som

har vundet Hævd i dansk politisk Historie lige fra Junigrundloven; og ved Indførelsen af Landslistevalg for den en Halvdel af Rigstingets Medlemmer aabnes Vejen for Personligheder, der ellers vanskeligt vilde faa aktiv Ded i Politik, hvad der maa anses for en Styrkelse af det saglige Lovgivningsarbejde.»

Overfor disse rigtige Betragtninger staar Venstres. Men dette Partis *Flertalsfrygt* er af helt ny Dato. Saalænge Venstre selv var Regeringsparti, ja lige indtil det som Følge af Valgnederlagene i 1929, 1932 og 1935 maatte opgive sine Forventninger om indenfor rum Tid paany at blive Regeringsparti, taltes der *aldrig* fra den Side om særlig Beskyttelse for Mindretallene.

De af Venstre foreslaaede Bestemmelser af mindretalsbeskyttende Karakter er flere; de vigtigste er i Korthed følgende:

1. Et Mindretal paa $\frac{2}{5}$ af Rigsdagens Medlemmer kan kræve, at et af Rigsdagen paa lovformelig Vis vedtaget Forslag først indstilles til kgl. Stadfæstelse i den følgende ordinære Rigsdag, idet Finanslove, Statslaanslove og midlertidige Bevillingslove dog undtages.
2. Efter Venstres Forslag skulde en saa lille Del som 10 pCt. af Vælgerne kunne kræve Folkeafstemning foretaget.
3. Et Mindretal af $\frac{2}{5}$ paa Rigsdagen skal kunne kræve en Minister stillet for Rigsretten.
4. Et Mindretal paa $\frac{1}{3}$ — én Trediedel kun! — skal kunne foranledige en vedtaget Lovs Grundmæssighed indanket for Højesteret.
5. Et Mindretal paa ligeledes kun $\frac{1}{3}$ af Rigsdagens Medlemmer skal kunne foranledige en Ekspropriations-Erstatning indankes for Højesteret til endelig Afgørelse dér.

I disse fem Punkter har man et klart Udtryk for denne nye Flertals-Forskrækkelse, som Venstre er blevet besat af. Man siger Etkammerssystem, men mener i Virkeligheden fremdeles en Forfatning, hvor andre Faktorer end hidtil Landstinget skal kunne spærre Folkeflertallet Vejen til fuldtud at tage sin egen Skæbne i Haand. Det er saare

beklageligt, at et Parti med *Venstrenavn* røber en saa aabenbar Mistillid til Vælgernes Selvbestemmelsesret. Men saadan er det altsaa, og derfor kan der næppe heller være Tvivl om, at Vælgerne til Gengæld vil vise Venstre *deres* Mistillid ogsaa og ikke mindst i Grundlovssagen!

Et rammende Udtryk for Venstres Forfatningsstandpunkt fandt vort Partis Ordfører, *A. M. Hansen*, da han ved Sagens 2. Beh. den 26. Januar udtalte i Folketinget:

»Efter Venstres Forslag skal Rigsdagen vel bestaa af eet Kammer, men en Række Bestemmelser giver Mindretallet en Magt, som er stik imod Folkestyrets Idé. Vi har nu her i Aartier ført Kampen mod Landstinget, fordi dette benyttede sin Magt til at hindre Gennemførelse af de Reformer, Flertallet af Vælgerne havde givet Tilslutning til paa Valgdagen. Det tog adskillige Aars politiske Kampe, inden det lykkedes Flertallet i Vælgerbefolkningen ogsaa at faa Flertal i Landstinget. I disse Kampaar har vi Gang paa Gang oplevet Konflikter mellem de to Ting, Konflikter, som var utaalelige, fordi de ifølge vor Forfatning i Virkeligheden var uløselige, og nu, da vi staar i Begreb med at skrive en ny Forfatning, som betyder Landstingets Afskaffelse, en Forfatning, som udelukker, at vi i Fremtiden kommer ud for en lignende Tilstand, saa møder Venstre med et Forslag, som de kalder et rent Etkammerforslag, men hvis Bestemmelser sikrer et Mindretal Magt til at bestemme over Flertallet, saaledes, at Flertallet vel kan vedtage en Lov, men Mindretallet kan hindre Lovens Ikrafttræden. Det vil i Realiteten sige, at man flytter Landstinget ind i det folkevalgte Kammer. Det er gaaet som saa ofte før: Nissen flytter med.

Der er i Venstres Forslag indført Bestemmelser, der giver Mindretallet en Magt, som er større end efter nogen tidligere dansk Grundlov, og det kan ikke undre nogen, at de Partier, der ønsker en folkelig, demokratisk Forfatning, hvorefter Magten og Ansvar et ligger paa samme Sted, ikke kan give Tilslutning til et saa reaktionært Forslag.«

Valgloven.

Den af **Indenrigsministeren** gennemførte Valglov er tiltraadt af Regeringspartierne og det konservative Parti. Venstre og Retspartiet stemte imod, men ingen af de to Partier stillede Ændringsforslag.

Den gældende Valglov inddeler Landet i 3 Omraader: Hovedstaden, Øerne og Jylland. Disse tre Omraader er igen delt i Opstillingskredse, og desuden fordeles der Tillægsmandater for Omraaderne, idet hvert Omraade har et fast Antal Tillægsmandater, saaledes at de 148 Mandater, der i Øjeblikket findes (bortset fra Færøerne), nemlig 117 Kredsmandater og 31 Tillægsmandater, fordeles med 24 Mandater til Hovedstaden, 51 til Øerne og 73 til Jylland. Denne Fordeling tager Hensyn til Grundlovens Bud om, at der ved **Kredsinddelingen skal tages Hensyn til Indbyggertal, Vælgertal og Befolkningstæthed.**

Den nye Grundlov indeholder den samme Bestemmelse, og de 174 Mandater (nemlig 128 Kredsmandater og 46 Tillægsmandater), der fremtidig skal vælges paa Grundlag af Valg i Opstillingskredsen, fordeles nu efter den nye Valglov med 34 til Hovedstaden, 58 til Øerne og 82 til Jylland.

Af de nye 26 Mandater falder 11 paa Hovedstaden, 6 paa Øerne og 9 paa Jylland.

Siden Valgloven af 1920 er jo Hovedstaden vokset overordentlig stærkt, hvorfor det har været nødvendigt her at oprette en Række nye Kredse, medens de nye Mandater i Jylland er Tillægsmandater, idet der i det hele taget i Rigsdagen var Modstand mod en Omlægning af Kredsen. En væsentlig Omlægning af Kredsene har derfor kun fundet Sted i Hovedstaden og i Københavns Amt.

Venstre søgte en Tid at kritisere Loven med den Motivering, at den forfordelte de tyndt befolkede Egne. Denne Kritik fik en brat Ende efter de Oplysninger, Dahlgaard fremsatte i Folketinget, hvor han foretog en Sammenligning med det af Dr. Krag som Indenrigsminister i 1928

fremsatte Valglovsforslag. Efter Dr. Krag's Forslag tildeltes der Jylland 45 pCt. af samtlige Folketingsmandater, medens der efter den nu vedtagne Valglov tilfalder Jylland 47 pCt. af Mandaterne.

Der er foretaget en Opgørelse af, hvorledes den nye Valglov vil virke, idet man har udregnet, hvor mange Mandater hvert Parti vilde faa paa Grundlag af Stemmeafgivningen ved Valget i 1935.

Resultatet er følgende:

Socialdemokratiet	81
Venstre	31
Konservative	31
Radikale	16
Bondepartiet	6
Retsforbundet	5
Kommunister	3
Slesvigsk Parti	1
	174

Fordelingen svarer nøjagtig til Partiernes Stemmetal.

De 34 Medlemmer, der vælges paa Rigsstingslisterne, vilde fordele sig saaledes:

Socialdemokratiet	16
Venstre	6
Konservative	6
Radikale	3
Bondepartiet	1
Retsforbundet	1
Kommunister	1
	34

Udenfor den her nævnte Mandatfordeling falder de to Færinger, der vælges med en til hvert af Tingene.

Der er endvidere gennemført forskellige andre Ændringer i Valgloven.

1. En Vælger, der fraflytter en Kommune, skal fremtidig

kunne begære sig overflyttet til Valglisten i Tilflytterkommunen.

2. Anmeldelsen af et nyt Parti skal fremtidig kræve Tilslutning fra 20 000 Vælgere mod 10 000 hidtil. Vælgertallet er jo stærkt forøget siden 1920 og nu nedsættes Valgretsaldern til 23 Aar, saaledes at de 20 000 omtrent svarer til 10 000 i 1920.

For at kunne føre Kontrol med, at de Personer, der deltager i Anmeldelsen af et nyt Parti, **virkelig er Vælgere**, bestemmes det, at Anmeldelsen skal være bilagt med Erklæring fra vedkommende Kommunalbestyrelse om, at Anmelderen findes paa Valglisten. Vedrørende Udstedelsen af disse Attester gives der Kommunalbestyrelsen Tavshedspligt.

3. Fremtidig kan ikke et enkelt Medlem af Rigsdagen bryde ud af sit Parti og derved erhverve Ret til at anmelde nyt Parti (Eksempler Pürschel og Dalby. Der kræves efter den nye Valglov 4 Medlemmer.
4. Fremtidig skal en Kandidat, der stiller sig som **sluttende sig** til et Parti, men som ikke **godkendes** af paa-gældende Parti, kun betragtes i Valglovens Forstand som **Støttekandidat**, det vil sige, vedkommende skal have **Fordelingstallet** for at blive valgt. Han kan med andre Ord ikke som hidtil snylte paa et Parti uden dets Tilladelse.
5. Der gennemføres den samme Adgang til for **fraværende** at indsende Stemmeseddel, som er gældende for de kommunale Valg (Sømænd og Vælgere, der paa Grund af Ansættelse i offentlig Tjeneste eller ved privat Kontrakt — eller Arbejdsforhold er forhindret i personlig at afgive sin Stemme.
- 6 I de Tilfælde, hvor der efter den nye Grundlov er Adgang til for Vælgerne at begære Folkeafstemning, skal denne Begæring fremsættes ved at Vælgeren faar Lejlighed til i Løbet af nogle Dage under behørig Kontrol af et Antal af Kommunalbestyrelsen udpegede Personer, at skrive sig paa fremlagte Lister.

Der blev i Folketinget fremsat den Indvending, at Fremsættelse af disse Begæringer ikke hemmeligholdtes tilstrækkelig. Nu ligger det i Sagens Natur, at fuld Hemmelighed ikke her kan opnaas, idet jo alle ved, at de, der indfinder sig paa Valgstedet, kommer for at kræve Folkeafstemning. Men iøvrigt indsattes det i Loven, at Kommunalbestyrelserne og de kommunale Tjenestemænd har **Tavshedspligt** med Hensyn til hvilke Vælgere, der har givet Tilslutning til Afholdelse af Folkeafstemning, ligesom Offentliggørelse af Vælgernes Navne er forbudt.

7. Med Hensyn til **Tab af Valgret** paa Grund af idømt Straf, indføres den af alle tiltraadte Bestemmelse, at Valgretten tabes af den, »der er idømt ubetinget Straf af Fængsel — herunder dog ikke Ungdomsfængsel — i 4 Maaneder eller derover, Arbejdshus eller Sikkerhedsforvaring for en forsætlig Lovovertrædelse, begaaet efter det fyldte 18de Aar, uden at der er forløbet 5 Aar fra Straffens Udstaaelse, Forældelse eller Eftergivelse eller fra den endelige Løsladelse fra Arbejdshus eller Sikkerhedsforvaring.«

Forhøjet Tilskud til Lettelse i Amtsskatterne.

Indenrigsminister *Dahlgaard* fremsatte i Februar Lovforslag om et ekstraordinært Tilskud paa 5 Mill. Kr. fra den fælleskommunale Udligningsfond til Amtskommunerne til Nedbringelse af den amtskommunale Grundskyld i 1939—40. Af Tilskudet fordeles de 4,650,000 Kr. til Amterne efter Reglerne i Amtsskatteloven af 1933, medens de 350,000 Kr. fordeles alene til de sønderjyske Amtskommuner.

Forslaget motiveredes med, at det konjunkturbestemte Statstilskud efter Loven af 1933 i 1939—40 vil gaa ned fra 8,3 Mill. Kr. til 5,6 Mill. som Følge af den stigende Forrentningsprocent i Landbruget i 1938, idet Forrentningsprocenten ikke har kunnet paavirkes af de store Tab, Landbruget led i Aarets sidste Halvdel paa Grund af Mund- og Klovsygen. For at undgaa, at Tilskuddet formindskedes netop i et Aar, hvor Landbruget lider under Følgerne af Kvægepidemien, fremsatte Indenrigsministeren sit Forslag. Med de 5 Mill. fra Udligningsfonden og de 5,6 Mill. i almindelig Statstilskud, vil der altsaa tilflyde Amterne 10—11 Mill. i 1939—40 til Nedsættelse af Amtsskatterne.

Venstre stillede et Forslag om at ændre Amtsskatteloven af 1933 saaledes, at Statstilskudet efter denne Lov altid skulde være paa Lovens Maksimum, 20 Mill. Kr., saalænge Forrentningsprocenten var under 4. Dette vilde ifølge Lovens Bestemmelser om *Dækning for Tilskudet* betyde, at der skulde *udskrives yderligere 14,4 Mill. i Indkomstskat* foruden de 5,6 Mill., der udskrives til det ovenfor nævnte normale Tilskud efter denne Lov.

Der er Grund til fra vor Side at fremholde denne Revers af Medaljen for Vælgerne; da Venstres Taler nok vil være tilbøjelig til at glemme at understrege dette. Ligeledes er Venstres Tanke jo et Brud med hele Princippet i den af Partiet tiltraadte Lov af 1933, idet Partiet nu foreslaar nøjagtig samme Tilskud til Amterne, hvad enten Forrentnings-

procenten er 0 eller tæt op til 4, medens Loven af 1933 graderer Tilskudet for hver Promille, Forretningsprocenten svinger.

Efter at Venstres Forslag med den voldsomme Forhøjelse af den personlige Skat var forkastet, stemte alle de store Partier naturligvis for Dahlgaards Forslag. Det betyder *en Fordobling af det Statstilskud*, Amterne ellers skulde have klaret sig med, og det kræver *ingen ny Skatteudskrivning*, idet Udligningsfonden er i Stand til at udrede Beløbet og endda have fin Balance.

Et subsidiært Forslag fra Venstre og Konservative om at forhøje Tilskudet fra Udligningsfonden fra 5 til 7 Mill. maatte Indenrigsministeren afvise, da det er nødvendigt at have et lille Reguleringsbeløb i Fonden for at kunne undgaa unødige Svingninger i Udligningsskatterne.

Oversigt

over Indholdet og Virkninger af Akkordlove, Moratorielove og Henstandslove vedrørende Landbruget.

1. Akkordloven.

Lov Nr. 99 af 31. Marts 1928 om Udlaan af Statsmidler til Ejere og Brugere af Landbrugsejendomme.

10 Mill. Kr. stilles til Raadighed gennem Erhverv Laanefond til Udlaan til Banker og Sparekasser til Støtte for Landmænd til at opnaa Tvangakkord i Henhold til Lov af 14. April 1905 om Tvangsakkord udenfor Konkurs eller til at opnaa frivillig Akkord. Laanene er afdragsfri i 3 Aar, hvorefter de afdrages i 10 Aar.

Laanene ydes af Banker eller Sparekasser efter Indstilling af et Udvalg, hvorfor Dommeren er Formand. Laanet maa som Regel ikke overstige 5 % af Ejendomsskylden.

Renten er højst $\frac{1}{4}$ % højere end Banker og Sparekasser selv skal udbetale til Erhverv Laanefond.

Af det eventuelle Tab Laangiveren maatte faa bærer Erhverv Laanefond 25 %, i visse Tilfælde 50 %.

Loven, der er gennemført af Ministeriet Madsen-Mygdal fik ingen Betydning, idet hverken Landmændene eller Banker og Sparekasser fandt Lovens Bestemmelser fyldestgørende. Der kom saa godt som ingenting ud af denne Lovgivning I Erkendelse heraf fremsatte Venstre 17. Marts 1931 i Folketinget et Forslag om Statslaan til Landbrugsakkorder, et Forslag, der skulde erstatte det uheldige Forslag fra 1928.

Forslaget, hvis endelige Titel blev Lov Nr. 142 28/4 1931 om Udlaan af Erhverv Laanefond til Ejere af Landbrugsejendomme til Opnaaelse af Akkord, blev efter gennemgribende Ændringer gennemført af Radikale, Socialdemokrater og Venstre, i Folketinget med 104 Stemmer mod 15, i Landstinget med 54 mod 7.

Hovedbestemmelsen i Forslaget er, at der stilles 10 Mill. Statsmidler til Raadighed til Opnaaelse af frivillig eller

Tvangsakkord. Der oprettes et Bevillingsudvalg paa 5 Medlemmer og for hvert Amt et Akkordudvalg paa 3 Medlemmer, der gør Indstilling om Laan. Formanden udnævnes af Landbrugsministeren, Landboforeningen og Husmandsforeningen udnævner de to øvrige Medlemmer.

Laan kan kun ydes til Akkorder med indtil 30 % Dividende.

Gælden skal være nedbragt til Ejendomsskylden + Besætning og Inventar, eventuelt med Tillæg af 10 % efter Udvalgets Skøn.

For en Fjerdedel af Laanet skal der stilles Kaution og Laanet maa ikke overstige 8 % af Ejendomsskylden og ikke over 6000 Kr.

Ved Akkordordning skal faste Medhjælpere sikres deres Tilgodehavende.

Laanene forrentes med den Rente, der gælder for Udlaan af Erhverv Laanefond, er afdragsfri i 3 Aar, hvorefter der afdrages i 12 Aar.

Landmænd, der søger Akkord, kan fredes mod Retsfølgning, saa længe Sagen staar paa, dog højst i 6 Uger.

Dokumenter udfærdiges uden Stempel og Gebyr.

Ændring Nr. 1.

af Akkordloven foretaget ved Lov Nr. 293 af 22. Marts 1931. Ændringen gik i det væsentlige ud paa følgende:

Det tillodes at give 35 % Dividende i Stedet for 30.

Endvidere kan der yderligere tillægges Kreditorerne indtil 35 % af deres Tilgodehavender, naar de indgaar paa at lade denne Del af deres Tilgodehavende indestaa i Ejendommen. Den sikres ved Pant næst efter Akkordlaanet af Erhverv Laanefond, og indestaar uopsigelig fra Ejer til Ejer i 5 Aar. Prioriteten forrentes ikke, men forfalder til Udbetaling efter 5 Aars Forløb.

Saafermt Gennemsnittet af de ugentlige Noteringer paa Smør og Flæsk i 5Aars Perioden ligger mindst 35 % over Gennemsnittet af Noteringerne i 2det Halvaar 1931, udbeta-

les Prioriteten med dens fulde Beløb, i modsat Fald med et forholdsvis nedsat Beløb.

Prioriteten bestyres af Erhvervs Laanefond paa Kreditorernes Vegne.

Endvidere bestemtes, at Laanene kan ydes med 10 % af Ejendomsskylden og med højst 8000 Kr. i Stedet for 6000.

Endelig blev der givet Akkordudvalgene Beføjelse til, naar Fordringshaveren var indkaldt gennem Statstidende, at nedskrive Fordringen, for de Kreditorer, der ikke melder sig, til samme Procentdel, som den der er bestemt ved Akkorden for de øvrige Fordringshavere.

Ændring Nr. 2

i Henhold til Lov Nr. 72 af 16. Marts 1932 bestemte af Hensyn til de mindre Jordbrugere, at der forlods tilstaaes et Tillæg af 400 Kr. ved Udmaaling af Laan, saaledes at Laanet udgør 10 % af Ejendomsskylden + 400 Kr., Maksimum 8.400.

Endvidere udvides Fredningstiden fra 6 Uger til 12 Uger.

Ændring Nr. 3.

Akkord og Moratorieloven.

Lov Nr. 75 af 13. Marts 1933.

Hovedbestemmelsen er, at en Ejer af en Landbrugsejendom, som forgæves har søgt at faa en frivillig Akkord med sine Kreditorer, gennem Amts-Akkordudvalget kan anmode Skifteretten om et Moratorium (Betalingshensstand) for 3 Aar, saavel for Pantegæld, der overstiger Ejendomsskylden med Tillæg af Besætning og Inventar som med Hensyn til løs Gæld.

Ved Skifterettens Kendelse om Moratorium træder Akkorden i Kraft for de Kreditorer, som har tiltraadt denne, og den af Moratoriet omfattede Pantegæld rykker tilbage for Akkordlaanet. Hvis Kendelse tillige omfatter simpel personlig Gæld, skal Skyldneren give denne Gæld Priori-

tet i Ejendommen efter den Pantegæld, som omfattes af Moratoriet. For denne Prioritet udstedes et Moratoriepantebrev, der bestyres af Erhverv Laanefond.

I den Tid Moratoriet er gældende maa Skyldneren ikke betale Moratoriegælden eller Renter af Gælden, udover hvad efterstaaende Forrentningsregler fastsætter.

Saafernt der i noget Halvaar indenfor Moratorieperiodens 3 Aar indtræder en Stigning af Gennemsnitsprisen paa Smør og Flæsk udover Gennemsnittet af den ugentlige Noteringer (Københavns Smørnotering og Andelsslagteriernes Landsnotering fra 1 Kl. Svin) i Aaret 1932, skal Skyldneren forrente Moratoriegælden efter Prioritetsrangen med $2\frac{1}{4}$ % halvaarlig efter følgende Skala:

20 %	Prisstign.	giver	Forrentningspligt	for	20 %	af	Gælden
30 %	—	—	—	—	40 %	—	—
40 %	—	—	—	—	70 %	—	—
50 %	—	—	—	—	100 %	—	—

Ved Forrentning efter Prioritetsrang forstaas, at de bedst prioriterede Fordringer forrentes først med fulde $2\frac{1}{4}$ %, uanset, at der ingen Rente betales til de bagerste Prioriteter.

Ved Udløbet af den 3-aarige Periode træder de paagældende Kreditors Rettigheder atter i Kraft.

Kautionister skal ikke betale Rente af Moratoriegælden, men rimelige Afdrag, for hvilken de har Regres til Skyldneren.

Bestemmelsen om 35 % Prioritets Dividende bortfalder og Fredning af Retsforfølgning udvides til at omfatte 16 Uger.

Laanebeløbet Staten stiller til Raadighed forhøjes fra 10 til 20 Mill.

Ændring Nr. 4.

Lov Nr.134 af 26 April 1933,

bestemmer bl. a., at der ikke uden Udvalgets Samtykke kan tinglyses ny Gæld og at Ejendommen ikke kan afhændes i det Tidsrum Amts-Akkordudvalget behandler Sagen.

Bevillingsudvalget udvides til 6 Medlemmer og Amtsudvalgene til 4 Medlemmer, det ene Medlem valgt af Provinshandlerkammeret og Fællesrepræsentationen for danske Haandværk og Industri.

Ændring Nr. 5

Lov Nr. 364 af 18. December 1933.

Som Følge af de mange Ændringer optrykkes Loven nu i sin Helhed. De væsentligste af de i den optrykte Lov indføjede Ændringer, er, at det tillades at forhøje Laanebeløbet, 10 % af Ejendomsskylden + 400 Kr., med det Beløb, der er anvendt til Grundforbedring, naar denne er foretaget efter sidste Vurdering.

Der er endvidere indføjet en Bestemmelse om, at de samvirkende Købmandsforeninger bliver repræsenteret i Udvalgene. Endvidere tillægges de Udvalgene Beføjelse til at skønne over Andragerens, Landmandens Evne til at fortsætte efter opnaaet Moratorium. Dette Skøn kan ikke omstødes af Skifteforvalteren.

Endelig forlænges Tidsfristen for Andragenes Indsendelse fra 1. Januar 1933 til 1. Januar 1935.

Lovforslaget gennemførtes af Socialdemokrater, Venstre og Radikale. De Konservative stemte imod.

Ændring Nr. 6

i Lov Nr. 141 af 2. Maj 1934

gaar ud paa at bestemme, at der kan foretages Udlæg for Høstpantebreve uanset at Ejendommen er fredet mod Retsforfølgning, medens Akkord og Moratorium søges.

Ved Ændringslove af 22/12 1934, 30/3 1935 og 30/4 1935, blev Fristen for Ansøgning om Laan forlænget og gælder efter sidste Ændring til 31/12 1935.

35 % Pantebreve

forfalder til Indfrielse 5 Aar efter deres Udstedelse. De første udstedte Pantebreve forfalder herefter i Slutningen af Aaret 1936.

Da disse Pantebreve ofte omfattede betydelige Beløb som det kunde forudses at Skyldneren ikke paa en Gang kunde udrede, vedtog Rigsdagen Lov Nr. 142 af 13. April 1938, der fører 35 % Gælden ind under de almindelige Regler om Henstand i Henhold til Lov 73 af 11/3 1933, hvorefter Gælden ikke kan fordres udbetalt før 11. Juni 1939, en Frist, der atter er forlænget til 11. Juni 1940 ved en af Rigsdagen vedtaget Lov i Marts 1939.

35 % Pantebrevene, der var rentefri i hele Løbetiden, 5 Aar, skal til Gengæld for den tilstaaede Henstand forrentes med 4½ % Rente fra Forfaldsdagen (5 Aar efter Udstedelsen).

Moratoriegælden

kan deles i to Dele:

1. Den Del af Gælden, der havde Pantesikkerhed i Ejendommen foruden for Akkorden.
2. Løs Gæld, hvorfor der ved Akkorden meddeltes Pant i Ejendommen ved at der udstedes et Moratoriepantebrev med betingede Rentebestemmelser, som foran beskrevet, gældende for begge Arter af Moratoriegæld.

Efter den 3 aarige Moratorieperiodes Udløb, tidligst i Slutningen af Marts 1936, fra de først meddelte Moratorie-kendelser, indtraadte Kreditorerne i Henhold til Loven om Akkord og Moratorie, i deres tidligere Rettigheder, hvilket vil sige, at Moratoriegælden efter Punkt 1 fra dette Tidspunkts, Moratoriets Udløb, forrentes og afdrages efter Indholdet af Skylddokumentet.

Den under 2 nævnte Kategori af Gæld var der ikke som for Pantegælden opsat Bestemmelser om Renter og Afdrag for Moratoriet, og hvor Moratoriepantebrevet heller ikke ved Tinglysning fik Paategning om, hvorledes Gælden fremtidig skulde afvikles.

Ved Udløbet af Moratoriet bortfaldt Beskyttelse for Gælden, der omfattedes af Moratoriepantebrevet, idet Kreditorerne atter indtraadte i deres tidligere Rettigheder, hvorved dog bemærkes, at Domstolene dog ikke har villet anerkende Panterettens Bortfald ved Moratoriets Udløb.

Afvikling af denne Kategori af Gæld, der tidligere var løs Gæld, maa derfor i Mangel af Lovregler være henvist til Forhandling mellem Kreditor og Debitor.

Da ogsaa Moratoriegælden omfattede meget betydelige Beløb, som Skyldneren meget vanskelig kunde udrede, vedtog Rigsdagen 13. April 1938 at henføre Gæld for hvilket der er Moratorium under Henstandsbestemmelsen i den almindelige Henstandslov Nr. 73 af 11/3 1933, saaledes at Gælden ikke kan fordres betalt før 11. Juni 1938, hvilken Frist ved en af Rigsdagen i Marts 1939 vedtagen Lov er forlænget til 11. Juni 1940.

Akkordlaan.

Da Tidspunktet indtraf i 1934 og Aarene derefter, at der skulde betales Afdrag paa Akkordlaanene, Afdrag, som var ret store $8\frac{1}{2}$ % af Hovedbeløbene foruden Renter 4,75% ialt en Ydelse af 13,25 %, var der mange Landmænd, der ikke kunde præstere de store Ydelser, men kom i Restancer til Erhverv Laanefond.

For at lette Afdragsbetingelserne vedtog Rigsdagen i Marts 1939 en Lov, hvorefter Afdragstiden blev forlænget fra 24 til 48 Terminer. I Loven blev fastsat, at Kautionsisternes Forpligtelse ikke blev forøget som Følge af den længere Afdragstid.

Som Afslutning paa denne summariske Gennemgang af Akkord- og Moratorielove kan oplyses, at der er bevilget 7762 Akkordlaan til et Beløb af 19,7 Mill., udstedt 2558 35 % Pantebreve og udstedt 2142 Moratoriepantebreve.

Politiets Udvidelse.

Gennemførelsen af Loven om Enhedspolitiet i 1937 var et Led i den mellemkommunale Udligning. Kommunerne blev fritaget for Udgifterne til Politiet, som havde andraget 22 Mill. Kr., hvoraf fremtidig 18 Mill. udredes af den mellemkommunale Udligningsfond, medens de 4 Mill. samt alt, hvad Politiet iøvrigt fremtidig maatte koste, falder paa Staten. Det har været af stor Betydning for Kommunerne, som i de senere Aar — efter at der var blevet Tale om under den ene eller anden Form at faa Udgifterne lagt over paa Staten — nok havde været noget tilbageholdende baade med Antallet af Betjente og Overordnede, saavel som med Regulering af deres Lønningsvilkaar.

Det var derfor ikke uforudseeligt, at der hurtigt vilde blive tale om en Udvidelse af Politiet, allerede til Udfyldning af de bestaaende Rammer. Men Forholdenes Udvikling har ogsaa nødvendiggjort en Udvidelse af Politiets Opgaver. Baade Færdselsreguleringen og den almindelige Overholdelse af Orden stiller stigende Krav. Hertil kommer Tilsynet med de tilrejsende, og navnlig med Emigranterne, som kræver et indsigtsfuld Personale, og endelig tiltrængtes i høj Grad en Udvidelse af Kriminalpolitiets Personel, som har været Genstand for Overanstrengelse. Endelig maa Politiet forberede Uddannelse af Mandskab til Udførelsen af de nødvendige Foranstaltninger til Civilbefolkningens Beskyttelse mod Luftangreb.

Ved en Lov, som er vedtaget i 1939, er der med Henviisning til disse betydelige nye Opgaver foretaget dels en Udvidelse af Personellet's Antal med ca. 300, dels en Omnormering, hvorved meget nødvendige Forfremmelser vil finde Sted. Det samlede Antal af de i Politiet ansatte andrager derefter ca. 3400.

Overfor Befolkningen mærkes Ændringen i Politiets Organisation næppe stærkt, men det giver Politiet en betydelig Styrke, at det er blevet samlet under een Ledelse med

Rigspolitichefen i Spidsen. Ikke blot vil Ordenshaandhævelsen blive mere rationelt gennemført, men Opklaringen af Forbrydelser kan ventes at blive organiseret helt anderledes hurtigt og med større Samvirken og Omtanke end hidtil, idet Opdagelsespolitiets erfarne Folk bliver stillet til Raadighed for hele Landets Omraade.

Der er fra kommunistisk Side forsøgt nogen Mistænkeliggørelse over for en Afdeling under Opdagelsespolitiet, som benævnes Sikkerhedspolitiet, og hvis Opgaver særlig er at varetage Statens Sikkerhed (Spioner, politiske Provokatorer, Emigranter, som mod Forudsætningerne for deres Ophold maatte drive politisk Virksomhed, m. m.) Ved at benævne denne Afdeling det politiske Politi antydes en Lighed med Gestapo og andre udenlandske Politioorganisationer, som selvfølgelig er ganske misvisende.

»Hejmdal« kritiserer Venstre skarpt.

Den 15. Decbr. indeholdt det sønderjydske Blad »Hejmdal« en Artikel, hvori det skarpt vendte sig mod den Stilling, som dets eget Parti (Venstre) indtog overfor Forslaget om en Udvidelse af Politiet. Bladet skrev bl. a.:

Vi vil straks slaa fast, at i dette Spørgsmaal kan vi ikke dele de Betragtninger, som Venstres Ordfører, Hr. Elgaard, gjorde gældende i Folketinget. For det første synes der ikke at være nogen Tvivl om, at **det er Politichefen, der kræver denne Udvidelse.** Da man ved, at vi ikke er nogen Ynder af Regeringens almindelige Politik, maa vi uden at blive udsat for Misforstaaelse have Lov til at sige, at Hr. Elgaards Bemærkninger om, at Sikkerhedspolitiet ikke skulde sikre Rigets, men Regeringens Fred, ikke staar i Forhold til Størrelsen af hele det Spørgsmaal, der her staar til Afgørelse. Der er ikke i Danmark nogen Trang til eller Nødvendighed for en Udvikling i Retning af Politiregimente. Derom er der sikkert almindelig Enighed. Men det drejer sig ikke om med den foreslaaede Udvidelse. **Selv med den kommer Danmark forholdsvis ikke op paa de Politistyrker, som andre Lande mener at maatte have til Raadighed.** Og vi har ikke i Danmark de store Reserver for Ordenstjenesten, som f. Eks. Frankrig har i

Mobilgarden, England i sit Reservepoliti, USA i Nationalgarden, Tyskland og Italien i deres politiske Korps osv.

Dernæst fastslaaer det sønderjyske »Venstre«-blad, at det afgørende for Bedømmelsen af Politiudvidelsen maa være den Brug, man agter at gøre af Styrkerne, og i denne Forbindelse fremhæver det, at der **stadig dukker nye Opgaver op for Politiet**, hvilket ikke bliver bestridt fra nogen Side. Det synes mest at være det politiske Politi, »Sikkerhedspolitiet«, der volder Anstød, skriver »Hejmdal«, idet det tilføjer: Det maa overraske. Vi har igennem den senere Tid **netop set en Række Tilfælde**, hvor denne Afdeling af Politiet har været **stillet overfor store Opgaver, som kræver stort Mandskab**. Og senere hedder det:

Man kender i Danmark fra Krigsaarene det uhyre Arbejde, der er forbundet med at føre den ligelige Neutralitetspolitik ud ogsaa i sine mere politimæssige Konsekvenser. Kontrollen med Udlændinge og Overvaagelsen af, at der ikke paa dansk Grund drives Spionage, hverken mod os selv eller mod andre Magter. Disse **specielle Opgaver** bestaar i **forøget Omfang i disse Krisetider, og de maa løses**. Der er knyttet livsvigtige danske Interesser til, at det sker.

Vi taaler ikke Terrorisering af enkelte Dele af Befolkningen fra andre Deles Side. Det er et daarligt Demokrati, der ikke haandfast forsvarer det, der er værdifuldt og nødvendigt for Folkets Tilværelse. Og Danmark bliver ingen Politistat, fordi det som andre Lande sætter sit Ordensværn i Stand til at værne sine Borgeres trygge Tilværelse i Lighed for Loven og Samfundets Liv under de Former, som Folket selv har valgt og skabt. Vi nærer ingen Ængstelse for at lægge disse **Opgaver i det danske Politis Hænder**, for der er faa Etater, der som Politiet føler sig som et med den Befolkning, det lever iblandt, og som Tjener for det Samfund, i hvis Tjeneste det staar.

Merindkomst- og Tillægsskat.

Loven om Merindkomstskat og Tillægsskat til Staten, der i 1938 kun forlængedes til og med 1. Halvdel af Skatteaaret 1939—40, blev i den nu afsluttede Samling forlænget til at have Gyldighed for **hele** Skatteaaret 1939—40. Dog blev Sammenligningsaarene rykket et Aar frem, saaledes at der ved Beregning af det merindkomstskattepligtige Beløb sammenlignes med Gennemsnittet af Skatteaarene 1934—37 i Stedet for 1933—36.

Som bekendt er i Loven de to Skatteformer kombineret, saaledes at man i de enkelte Tilfælde anvender den Form (Merindkomstskat eller Tillægsskat), der indbringer det største Beløb. Lavpunktet for Ansættelse til Merindkomstskat er 10,000 Kr. i skattepligtig Indkomst og 7000 Kr. i Merindkomst. Tillægsskatten betales kun af Indkomster over 8000 Kr. En væsentlig Del af de ialt ca. 35 Mill. Kr., denne Skatte- lov indbringer, betales af de rige Selskaber.

Venstre vilde ligesom forrige Aar hverken stemme for Merindkomstskat eller Tillægsskat, skønt disse Skatter i udpræget Grad lægger Skattebyrden paa de gunstigst stillede Befolkningsdele og Selskaber i Landet. Venstre undlod at stemme og de Konservative stemte imod.

Det radikale Venstre stemte naturligvis for Loven, men vor Ordfører, *Hassing Jørgensen*, gjorde med Rette gældende, at en Merindkomstbeskatning af rent saglige Grunde ikke bør opretholdes for længe, da der efterhaanden vil opstaa mange Tilfælde af urimelige Virkninger. Skulde der blive Tale om Lovens yderligere Forlængelse, maatte man derfor foretrække at lade det blive en slet og ret Tillægsbeskatning af større Indkomster og stryge Begrebet Merindkomstskat.

Denne Betragtning fik Tilslutning fra Finansminister *Buhl*.

Et Par Eksempler:

Merindkomstskatten svares med fra 1—26 pCt., saaledes

at en Merindtægt paa 1 Mill. Kr. betaler 260,000 Kr. i Ekstraskat foruden de ordinære Skatter.

Ti Dampskibsselskaber, der tilsammen har 64 Mill. Kr. i Aktieselskabskapital, og som forrige Aar indtjente 32 Mill. Kr. eller 50 pCt. af Aktiekapitalen, betalte 8 Mill. Kr. i Merindkomstskat.

Skibsfarten er som bekendt iøvrigt fritaget for at svare Skat af de i Udlandet indtjente Penge.

Bondepartiet og Landbrugets Økonomi.

Den 15. Oktober indleverede »Frie Folkeparti« et Forslag, som Partiet tidligere havde stillet i Samlingen 1936/37.

Forslagets Hovedbestemmelser findes i Paragraf 1:

Al Handel med fremmed Valuta frigives pr. 1. Juli 1939. Indtil dette Tidspunkt forpligter Nationalbanken sig til at betale 30 Kr. for 1 Pd. Sterling og tilsvarende for anden Valuta.

Som det fremgaar af ovenstaaende er det Kronekursen, der sigtes imod, idet man tilstræber en Sænkning fra de nu gældende ca. 22,40 til 30 Kr. pr. Pd. Sterling, d. v. s. en Forskydning paa ca. 35 %, der uden Tvivl vilde ryste Samfundet katastrofalt og for Landbruget betyde intet mindre end *et Sammenbrud* for den Handelspolitik, der giver Erhvervet dets nuværende Afsætningsmuligheder.

Samtidig stilles der Forslag om en Rentesænkning; i Forslagets § 5 hedder det:

»Krisefondens Opgave er til pari Kurs at opkøbe de den tilbudte 3 % Kreditforeningsobligationer, der stammer fra nybevilgede Laan.«

Da Forslaget endvidere giver Nationalbanken *Pligt til at købe* disse Obligationer, har Indenrigsministeren Ret, naar han afviste Forslagene og bl. a. udtalte, at skulde man endelig ind paa noget, som det, Bondepartiet her foreslog, vilde han i og for sig lige saa gerne gøre det *direkte* ved at overlade Forslagsstillerne Clicheen til Nationalbankens Sedler!

— Lovforslaget var, sagde Dahlgaard videre, Udtryk for en Hasardpolitik, og det tilmed en Politik, der altid vilde være sikker paa at give Tab.

Fra alle Sider tog man Afstand fra de stillede Forslag. Venstres Ordfører, Knud Kristensen udtalte bl. a.:

»Afsnit II i Lovforslaget drejer sig om Rentespørgsmaalet. Vi er alle enige om, at et lavt Renteniveau er til Gavn for Erhvervslivet; men jeg synes, man her ligesom gaar ud fra, at

et Lands Renteniveau kan bestemmes ved Udstedelse af Pengesedler og ved, at Staten køber op. Nu tror jeg nok, at man i en kort Tid, hvis man pludselig sætter ind, kan paavirke Renteniveauet ved at udstede Pengesedler eller ved paa kunstig Maade at købe op til Overpris; **men at man i det lange Løb paa denne Maade kan paavirke Renteniveauet, tror jeg ikke.**

Sagen er nemlig den, at det, Folk laaner, er ikke Tikronesedler eller Hundredekronesedler eller Papir. Det er maaske det, de i første Omgang faar udbetalt; men det, de har Trang til at laane, og det, som de i sidste Instans laaner, er de virkelige Værdier, det er Huse, Gaarde, Jord, Varelagre, Arbejdskraft og Maskiner. Det er de virkelige Værdier, og det er dem, man laaner; hvad enten der er mange eller faa Pengesedler, saa forøger det ikke den Realværdi, som er til Udlaan i vort Samfund.α

Samtidig stillede Partiet Forslag om Ændringer i Beskatningen af faste Ejendomme; Forslaget er i det væsentlige det samme som det Venstre og Konservative stillede i Landstinget i 1932. Hovedtanken er den at føre den faste Beskatning tilbage til det den var i Perioden 1909—14.

Ogsaa dette Forslag afvistes af Indenrigsministeren, der bl. a. udtalte:

»Jeg afviste et lign. Forslag i 1932, idet jeg vidste, hvilke urimelige Virkninger, der vilde fremkomme, ved at man, som det her foreslaas, fæstnede Ejendomsskatterne **paa det Grundlag, der fandtes i Kommunerne for 25 Aar siden**, uden at tage noget Hensyn til den senere Udvikling af højst forskellig Art, der er foregaaet i de forskellige Kommuners Struktur. Men i øvrigt var Forslaget urimeligt dengang, saa kan man sige, at det er umuligt nu, hvor saa meget er ændret i den kommunale Ejendomsbeskatning.

Siden dengang er gennemført 3 Ændringer. For Amtsbeskatningens Vedkommende er Landbrugets Bygningsskatter ophævet, og Grundskylden er gjort konjunkturbestemt. Disse Lovbestemmelser har medført, at der siden 1933 hvert Aar er givet et Tilskud til Amtskommunerne, varierende fra 5 til 20 Mill. Kr.; sidste Aar var det 8 Mill. Kr., og for det kommende Aar vil det, naar det Forslag, jeg forleden forelagde her i Tinget, bliver gennemført, blive en Del mere. For det andet har vi gennemført den fælleskommunale Udligning, der giver Tilskud til Amtskommunernes Sygehusudgifter, udgørende 3 Kr. pr. Indbygger. Og endelig er der fremkommet den fælleskommunale Udlignings

almindelige udlignende Virkninger, der medfører, at Niveauet i de forskellige Sognekommuner er blevet mere ligeligt.

Disse Spørgsmaal er endvidere, som alle ærede Medlemmer ved, **til nærmere Behandling i Skattekommissionen**, og jeg vil haabe, at den Linie, som er gennemført i de sidste Aar, vil blive **videre udviklet**, det vil sige, at der vil ske en Udvikling, der skaber **større Lighed** i den kommunale Beskatning, der tilstræber Afvikling af Landbrugets Bygningsskatter, der tilstræber større Fasthed i Ejendomsbeskatningen, og som specielt vedrørende Amtsskatterne fortsætter Linien med øget Bidrag til Sygehusudgifter. **Til en saadan Udvikling kan man vente min Støtte.**«

Skudshale-Sagen.

Den 12. Oktober 1938 anmeldte »Frie Folkeparti« følgende Forespørgsel:

Billiger Statsministeren den Fremgangsmaade, som Dansk Arbejdsmandsforbund har anvendt over for den 76-aarige Proprietær Winther, Skudshale, hvor man først ved Trusler om Vold har tvunget hans Arbejdere til at forlade Arbejdet og derefter, for at gennemtvinge sit Forlangende, udsætter en daglig Produktion paa ca. 500 Liter Sødsmælk for Ødelæggelse?

Baggrunden for denne Forespørgsel var den Sag, som Dansk Arbejdsmandsforbund ved sin Skrivelse af 31. Maj 1938 til Proprietær Winther, Skudshale, havde rejst.

Arbejdsmandsforbundet ønskede, at Hr. Winther skulde slutte kollektiv Arbejdsoverenskomst med Forbundet, men da Hr. Winther vægrede sig herved, nægtede Mejerierne paa det Mejeri, hvor »Skudshale« leverede sin Mælk, at behandle denne, indtil Overenskomstforholdene var i Orden.

Hr. Winther maatte da levere sin Mælk til et andet Mejeri. Mejeriernes Organisation tog Del i Forhandlingerne, men et Forlig i Sagen blev ikke opnaaet.

Under Forespørgslens Behandling blev det oplyst, at Hr. Winther havde givet et Par løse Daglejere 2½ Kr. i Dagløn, at disse Arbejdere samtidig med, at de arbejdede paa Skudshale, havde modtaget Socialhjælp i Aalborg, fordi de ikke med den ringe Løn kunde underholde deres Familie.

Der blev ogsaa fremsat Oplysninger om, at Forvalteren ved enkelte Lejligheder havde givet Lussinger til Arbejderne.

Det var altsaa givet, at Arbejderne paa Skudshale havde haft en meget lille Løn, og det var ligeledes givet, at der ikke var gaaet nogen Mælk til Spilde i Konfliktperioden.

Ordføreren for vort Parti — Aage Fogh — fremsatte

under Debatten følgende Udtalelse:

Vi ønsker ikke at staa som Garanter for de større Jordbrugere, der byder deres Arbejdere urimelige Vilkaa, ligesom vi selvfølgelig heller ikke paa Forhaand føler os forpligtede til at forsvare urimelige Krav fra anden Side. Denne Sag maa være Rigsdagen uvedkommende; Rigsdagen maa være neutral i denne Affære, som maa søges løst ved direkte Forhandling mellem Parterne.

Kort Tid efter Rigsdagens Forhandling afblæste Arbejdsmandsforbundet den rejste Kamp.

Indkøbsforeninger for mindre Jordbrugere.

Ved denne Lov er der givet Bemyndigelse til fra Finansministeriet at udlåne indtil 10 Mill. Kr. til Indkøbsforeninger for Jordbrugere, der har mindre end 12,000 Kr. Jordværdi.

Foreningerne dannes i lokale Distrikter, der bør være saa store, at der kun bliver 1 eller 2 i hvert Amt. Foreningerne maa ikke have under 400 Medlemmer. Herfra kan der dog gives Dispensation.

Foreningernes Medlemmer skal hver for sig tegne en Garanti, der maa variere fra 50 Kr. til 300 Kr. Denne Garanti tjener som Grundlag for Foreningens Laan i Finanskassen.

Samtidig med Garantitegningen skal der indbetales 10 Kr. som Medlemsindskud. Dette Beløb henlægges til Reservefonden. Naar Reservefonden andrager 5 % af det Laan, der søges i Finansministeriet, kan der laanes 100 Kr. for 50 Kr. Garanti. Er Reservefonden under 5 %, kan der kun laanes 100 Kr. for 75 Kr. Garanti.

Hvis en Forening har tegnet 200,000 Kr. i Garanti, og den har 10,000 Kr. i Reservefond, kan den laane 400,000 Kr.; udgør Reservefonden mindre end de 5 %, kan der højst udlånes 266,666 Kr.

Rentefonden.

Indkøbsforeningerne skal svare 4 % Rente af Laanene, men faar saa $\frac{3}{4}$ % til Administration, og Staten betaler Halvdelen af eventuelle Tab. Hvis Tabene anslaaes til 1 %, bliver Statens Andel $\frac{1}{2}$ %.

Den virkelige Rente bliver da	4 %
÷ Tilskud til Administration	$\frac{3}{4}$ %
Andel i Tab	$\frac{1}{2}$ % $1\frac{1}{4}$ %
Effektiv Rente	$2\frac{3}{4}$ %

Disse Vilkaar er de mindre Jordbrugere særdeles godt tilfredse med, og det bliver nu Husmandsforeningernes Sag at organisere Foreningerne paa en saadan Maade, at de Indkøb, der foretages, bliver til Gavn for de mindre Jordbrugere.

For at sikre Foreningernes Stabilitet skal hver Forening ansætte en kyndig Mand, som har til Opgave at købe de Effekter, Medlemmerne har Brug for, eller hvis Medlemmerne selv har købt, da at godkende Handelen. Det enkelte Medlem i Foreningen kan højst laane 1000 Kr. og aldrig mere end 75 % af det indkøbtes Værdi.

Ved disse Bestemmelser er der sørget for, at Foreningerne altid kan have Pantesikkerhed i det indkøbte.

I den nye Lov bestemmes videre, at der gives indtil $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. til Fællesindkøb af de Effekter, hvori der ydes Laan; her er nærmest tænkt paa store, samlede Indkøb af Maskiner — Heste o.l.

Den halve Million faar Hovedbestyrelsen for Indkøbsforeningerne til Raadighed, naar den deponerer 100,000 Kr. som Sikkerhed for Laanet.

Da de samv. danske Husmandsforeninger vil stille denne Sikkerhed, er det naturligt, at Husmandsforeningerne faar væsentlig Indflydelse paa Indkøbsforeningernes Ledelse.

Hvis de mindre Jordbrugere udnytter Loven i dens fulde Omfang, faar de den Fordel, der gives den store og konstante Køber og undgaar de Vanskeligheder, der melder sig for den mindre Køber, der maa indlede Købsforhandlingerne med en Aftale om den nødvendige Kreditgivning.

Denne Lov er forberedt af et Udvalg med følgende Medlemmer:

Folketingsmand A. P. Andreasen.

Hmd. P. Nielsen, Tvis.

Folketingsmand Larsen Bjerre.

Konsulent Albrechtsen, Aarhus.

Folketingsmand Fogh.

3 Embedsmænd fra Ministerierne.

Loven om Indkøbsforeninger skal afløse Loven om Driftslaane foreninger for mindre Jordbrugere.

Denne Lov har gennemgaaende virket tilfredsstillende i store Distrikter; at saa enkelte Driftslaane foreninger i særligt stillede Egne af Landet har haft visse Besværligheder er en Sag for sig.

Organisationen har været for løs, Pantesikkerheden har ikke været effektiv, og disse Forhold har bevirket, at Foreningerne har faaet en Del Tab. Under den Nyordning, som nu er truffet, er der skabt gode Muligheder for, at noget lignende ikke kan ske i Fremtiden, idet følgende Hovedlinje er lagt:

Større Krav til Reservefonden.

Mere betryggende Regnskab og Revision.

Sikkerhed for, at ethvert Laan ydes til et bestemt Indkøb o. s. v.

Den kommunale Laanefond.

Den kommunale Laanefond, der har til Formaal at tilvejebringe Laanemidler for Kommunerne til en rimelig Rente, blev i Samlingen 1937—38 gjort permanent, og den fik Ret til at udlaane indtil 48 Mill. Kr. (se Valgbog 1938, Side 108).

I denne Rigsdagssamling har Indenrigsministeren med Tilslutning af de fire store Partier gennemført en Udvidelse af Laanebeløbet til 75 Mill. Kr. Heraf er mindst 25 Mill. forbeholdt Amts- og Sognekommunerne.

Beløbet, hvormed Udlaanet forøges, skal særlig udlaanes til Kommuner, som har Arbejde, der venter paa Udførelse, herunder Opførelse af Aldersrenteboliger, Skoler o. s. v.

Ny Beværterlov.

Den 14. December 1938 fremsatte Handelsministeren i nøje Overensstemmelse med den af Alkoholkommissionen afgivne Betænkning om Forslag til Lov om »Beværtning og Gæstgiveri samt om Handel med stærke Drikke« det nu vedtagne Lovforslag. Det nedsatte 15 Mands Udvalg har holdt 10—12 Møder og 1 Samraad med Ministeren samt modtaget mange Deputationer og skriftlige Henvendelser. Efter lange og besværlige Forhandlinger lykkedes det dog tilsidst at samle hele Udvalget om en enstemmig Indstilling, hvorved der er skabt Mulighed for at skabe renere Luft og i det hele højne Restaurationslivet her i Landet.

Loven, der bygger videre paa Lovene af 1912 og 1924, adskiller sig fra disse paa væsentlige Punkter.

Den voldsomme Stigning i Antallet af Beværtninger og Udsalgssteder har man søgt at begrænse ved at forhøje Prisen for Bevillinger stærkt samt kun at tillade 1 Bev. for 450—550 Indb. Beværtning- og Gæstgiverbevillinger koster saaledes nu 100 Kr. for enkelt Person, 250 Kr. for et Selskab. For Beværtninger og Gæstgiverier med stærke Drikke 200 Kr. for en enkelt Person, 500 Kr. for et Selskab, og ønskes baade Gæstgiveri og Beværtning, saa det dobbelte.

For at opnaa Handel med stærke Drikke skal der betales 100 Kr. til Kommunens Kasse, naar det drejer sig om en enkelt Person, 250 Kr. for et Selskab.

Bevillinger gives i Byerne efter en Vedtægt og paa Landet af Kommunalraadene og Amsraadet som hidtil — og saa Kommuneafstemninger er bibeholdt — men der stemmes nu kun én Gang — 2. Afstemning er bortfaldet, ellers alt vedrørende disse som tidligere. De saakaldte Købstadsregler kan kun indføres i Kommuner, naar $\frac{1}{3}$ af Kommunalraadets Medlemmer eller 35 % af Vælgere begærer det. Faas der ikke Flertal herfor, kan Sagen ikke rejses paany før efter 5 Aar.

Nyt er ogsaa, at Overbevillingsnævnet nu skal bestaa af 7 Medlemmer, 4 fra Rigsdagen, en Formand, valgt af Ministeren, samt en Repræsentant for Sogneraadene og en for Byraadene, de sidste ombyttes med Repræsentanter for Stor-København, naar Sagerne kommer herfra.

Lovens § 30 er ændret i Stk. 3 — med følgende Tilføjelse: »Naar Forholdene giver Anledning hertil, kan Politiet endvidere meddele Værten og Personalet i en Beværtning eller et Gæstgiveri Tilhold om ikke at nyde stærke Drikke sammen med Gæsterne; saadanne Tilhold kan ogsaa gives Personer, der leverer Underholdningsmusik.

Samme §, Stykke 4, forbyder, at der anvendes kvindeligt Serveringspersonale under 18 Aar; i Garderobebetjening og Toiletter ligesaa.

Loven giver Tilladelse til at lukke Gæster ind til Kl. 1 og have disse siddende til Kl. 2 — samt yderligere Udsættelse af Lukketid — Nytaarsnat, Valgnætter og i særlige Tilfælde — efter den gamle Lov et ulovligt Forhold, som Politiet gennem Aar har tolereret.

En Beværter kan ved Dom fratages Bevillingen, naar han er straffet 3 Gange.

Nævnes bør vel ogsaa, at Forsamlingshuse ikke kan faa Beværterbevilling med stærke Drikke, og at denne bortfalder for et Forsamlingshus, som har en saadan i Dag, naar Bevillingen udløber. Den kan fornyes, men da uden stærke Drikke.

Alle disse Ændringer og mange smaa Rettelser, hvor Udvalget har skærpet Kommissionens Bestemmelser, skal vi ikke gaa nærmere ind paa, men kun tilsidst anføre, at den allervigtigste Bestemmelse skal læses imellem Linjerne, nemlig denne — »Loven skal nu holdes«. — Den samlede Kommission, det samlede Udvalg og alle Ordførerne i Salen krævede dette ganske bestemt, og Ministeren sanktionerede dette og erklærede, at man vilde give Politiet en alvorlig Instruks i den Retning.

Af vort Partis Ordfører Jensen-Gørding blev denne ministerielle Erklæring betegnet som den vigtigste af alle Lovens Forordninger. — Loven træder i Kraft 1. Juni i Aar.

Jordemødrenes Kaar.

Indenrigsministeren har i denne Samling med alle Partiers Tilslutning gennemført en Lov om Forbedring af Distriktsjordemødrenes Kaar.

Distriktsjordemødrene lønnes dels med en fast aarlig Løn, med Fribolig samt personlig Betaling for hver Fødsel.

Den faste Løn betales af Amts- og Bykommunerne, idet dog Staten betaler Alderstillæggene.

Denne faste Løn, der hidtil har været 700 Kr., stigende til 1000 Kr., forhøjes nu til 900 Kr., stigende til 1300 Kr.

Endvidere forbedres Pensionsforholdene, saaledes at den gennemsnitlige Pension for en Distriktsjordemoder paa højeste Pension stiger fra 965 Kr. til 1225 Kr. Denne Ændring af Pensionen har Gyldighed for Jordemødre, der pensioneres **efter** Lovens Ikrafttræden.

Endvidere gennemføres en Tillempning af Ferielovens Bestemmelser for Jordemødre, saaledes at de faar Ret til 14 Dages Ferie uden Afkortning af Løn og 30 Kr. for Af-savn af Indtægt ved Fødsler.

Lønningsforbedringen betyder en øget Udgift for Kommunerne paa ialt 138,000 Kr. og for Staten paa 55,000 Kr. aarlig. Naar Pensionsforbedringen en Gang ud i Fremtiden faar fuld Virkning, betyder det en aarlig Udgift paa 54,000 Kr., hvoraf Staten betaler Halvdelen, Kommunerne halvdelen.

Der er ialt 600 Distriktsjordemødre. Siden 1928 er nedlagt 84 Distrikter.

Staldhygiejne m. m.

Paa Grundlag af en Indstilling fra Raastofkommissionen forelagde Landbrugsministeren den 8. Februar 1939 et Lovforslag angaaende Staldhygiejne, Opbevaring af Gødning m. m.

Forslagets Hovedbestemmelser er følgende:

Landbrugsministeren bemyndiges til at anvende indtil 10 Mill. Kr. til Udlaan til Landmænd, der ønsker at bygge nye eller udbedre bestaaende Ajlebeholdere eller Møddingsteder, herunder ogsaa Afløbene fra Stald til Ajlebeholder.

Laanene til den enkelte Landmand andrager fra 200 til 2000 Kr. (undtagelsesvis 3000 Kr.).

Staten yder ni Tiendedele af Omkostningerne som rentefrit Laan, der efter to Aars Forløb afdrages med en Tyvendedel halvaarlig.

Ansøgning om Laan indsendes til det stedlige Grundforbedringsudvalg, der skal godkende Planen og det færdige Anlæg.

Grundforbedringsudvalget modtager 20 Kr. for Behandling af hver Sag, der resulterer i, at Arbejdet gennemføres, og 10 Kr., hvis der intet Resultat kommer ud af Ansøgningen.

De af Staten ydede Laan har samme Panteret og Fortrinsret, som kommunale Ejendomsskatter.

Hertil var Lovforslaget i Overensstemmelse med Raastofkommissionens Indstilling, dog havde Hassing-Jørgensen, der var Medlem af Kommissionen, givet Meddelelse om, at han ikke vilde tiltræde Bestemmelsen om Laanenes Fortrinsret.

I Overensstemmelse hermed stillede Hassing-Jørgensen Ændringsforslag under Lovens Behandling, men hans Standpunkt fik ingen Tilslutning fra Partiets øvrige Medlemmer.

Den Forbedring, der her er Tale om, er af saa stor Betydning for det enkelte Landbrugs Økonomi, saa det maa

være rimeligt, at Staten, der har ydet 90 % af Laanet rentefrit, faar Sikkerhed for sit Laan.

Landbrugsministeren indsatte følgende Paragraf (7) i Lovforslaget:

»Hvor Omkostningerne andrager 800 Kr. eller derover, bør der til de omhandlede Arbejder saa vidt muligt antages Arbejdere, der er arbejdsløse, og som oppebærer Understøttelse af Arbejdsløshedskasser eller af det offentlige. Fortrinsvis skal Familieforsørgere og saadanne, som har forsikret sig mod Arbejdsløshed, komme i Betragtning.

Lige med nævnte Arbejdere kan — efter nærmere af Ministeren for Landbrug og Fiskeri fastsatte Regler — stilles Arbejdere, som ved Antagelsen var beskæftiget ved andre af nærværende Lov omfattede Arbejder eller ved Grundforbedringsarbejder.

Denne Lov efterkommer et Ønske fra Arbejdernes Side. Venstre og Konservative angreb den selvfølgelig voldsomt. Vort Parti havde ingen Forkærlighed for den; men enhver, der læser den, vil sikkert indrømme, at den er saa temmelig betydningsløs; i alt Fald var der ikke for os nogen rimelig Grund til at hindre Lovforslagets Ophøjelse til Lov ved at nægte Paragraffens Vedtagelse.

Vort Partis Ordfører — Rasmussen-Gylling — henviste til, at Grundforbedringsloven indeholdt en lignende Bestemmelse, hvilket ikke har forhindret, at Grundforbedringsloven almindeligt bedømmes som en af vore bedste Beskæftigelseslove.

Ved 2. Behandling trak Hassing-Jørgensen sit Ændringsforslag tilbage.

Venstre og Konservative stillede Forslag om at lade Paragraf 7 udgaa, men dette Forslag blev stemt ned af Regeringspartierne, hvorefter Forslaget uden Afstemning gik til 3. Behandling.

Ved Lovforslagets 3. Behandling vedtoges det med Regeringspartiernes og Bondepartiets Stemmer, medens Venstre og Konservative **undlod** at stemme.

Retstaten stemte imod.

Denne Lov maa antages at faa adskillig Betydning, og den bør udnyttes i størst mulig Udstrækning. I Raastofkommissionen ansloges Virkningerne af disse Foranstaltninger, fuldt udnyttet, til ca. 15 Mill. Kr. aarlig.

Det kan tilføjes, at Oluf Pedersen paa Retsforbundets Vegne i sin voldsomme Bekæmpelse af Forslaget betegnede dette, at Landbrugsministeriet vilde udlaane Penge **rente-frit** til dette Foretagende, som »Ebberød Bank« — en Karakteristik, der naturligvis stærkest rammer Retsforbundet selv!

Serum mod Lungebetændelse.

Det er lykkedes at fremstille en Serum mod Lungebetændelse, som nedsætter Dødeligheden for Lungebetændelsespatienter i overordentlig Grad. Det danske Seruminstitut er det eneste i Europa, som fremstiller samtlige de 34 Typer paa Serum, som det er nødvendigt at have for at kunne imødegaa de forskelligartede Angreb af denne Sygdom. Fremstilling af Serum er meget dyr, ca. 70 Kr. pr. Dosis, og til hver Patient anvendes 3—4 Dosis.

Indenrigsministeren har med Tilslutning af alle Partier gennemført en Lov, hvorefter denne Serum nu stilles til Raadighed for 8 Kr. pr. Dosis, idet Resten betales af den fælleskommunale Udligningsfond, dels af Serum instituttet (Staten).

Boligsanering og Tilsyn med usunde Boliger.

I November 1938 fremsatte Indenrigsminister *Dahlggaard* paa Grundlag af en Kommissionsbetænkning Lovforslag om Boligtilsyn og Sanering af usunde Bydele, og Lovforslaget gennemførtes ved Samlingens Slutning med Regeringspartiernes Stemmer efter en langvarig og meget grundig Udvalgsbehandling.

Begrundelsen for Loven ligger i Betimeligheden af at faa ryddet op i de sundhedsfarlige Bebyggelser, der findes i Københavns Slumkvarterer og i nogle gamle Kvarterer i en Del af vore Provinsbyer, f. Eks. Randers, Aarhus og Aalborg. Byraadene i disse Byer saavel som Københavns Kommune har paa forskellig Maade forsøgt at faa større eller mindre Omraader af disse »Boligbylder« sanerede, men de økonomiske Byrder derved er næsten uoverkommelige for Kommunerne.

Da Slumkvarterernes gamle Beboelseshuse trods deres Sundheds- og Brandfare som oftest er udnyttet til det yderste og i Forhold til Beboelsernes Størrelse giver en større Lejeindtægt end nye Ejendomme, staar man ofte overfor at maatte give urimelig høje Ekspropriationserstatninger for næsten faldefærdige og til Mennesker lidet værdige Beboelsesrum.

Loven indfører derfor et stedligt Boligtilsyn i de interesserede Kommuner med et af sundhedsmæssig og bygningsmæssig Sagkundskab sammensat Boligtilsynsraad som Centralledelse for hele Landet, saaledes at Tilsynet straks kan forbyde Beboelseshuse, der i sundhedsmæssig eller sikkerhedsmæssig Henseende er uforsvarlig, ligesom Centralraadet kan bestemme, at en Ejendom, der er paa Grænsen af det forsvarlige, efter Udløbet af en vis Tid, dog mindst 12 Aar, ikke maa benyttes til Menneskebolig. Ved Fastsættelse af Erstatning for Ejendommene skal der tages Hensyn ikke blot til deres hele Tilstand og Beskaffenhed.

men ogsaa til de Bestemmelser om tidsbegrænset Levetid som Menneskebolig, Tilsynsraadet har fastsat.

Enhver, der har set de forfærdende Boligforhold, hvorunder Tusinder af Smaafolk lever i Byerne, og hvorved der ikke blot sundhedsmæssigt, men ogsaa moralsk (Børnene) sker uopretlig Samfundsskade, vil være klar over Betimeligheden af de nu muliggjorte Foranstaltninger.

Det er klart, at Boligtilsynets Etablering vil gøre en Oprydning i Slumkvartererne betydelig lettere i økonomisk Henseende. Loven bestemmer yderligere, at 20 Mill. Kr. i de kommende 5 Aar kan udlaanes af Staten til Kommuner, der fører større Boligsaneringsprojekter igennem, idet de 10 Mill. forbeholdes Provinsen. Endvidere yder Staten som Tilskud $\frac{1}{5}$, i visse Tilfælde $\frac{1}{4}$ af Kommunens Tab ved et Slumkvarters Rydning, — altsaa af det Tab, der bliver tilbage, naar de gamle Ejendomme er erhvervet og nedrevet og de paagældende Grundes Værdi er fastslaaet.

Ungdommen og det kulturelle.

Under Finanslovsdebatten i November 1938 kom Undervisningsminister Jørg. Jørgensen stærkt ind paa et Spørgsmaal, som det radikale Venstres Talsmænd paa Møder og andet Steds gør klogt i ikke at forbigaa, nemlig Spørgsmaalet om Ungdommens Uddannelse og dens Forhold til det kulturelle.

Jørg. Jørgensen oplyste først, at da han tiltraadte som Minister, var Bevillingen til Højskoleunderstøttelse ansat til 550.000 Kr.; det forhøjedes til 620.000 Kr. og for 1937 — 38 igen til 720.000; for indeværende Finansaar er Bevil-lingen sat op til 832.000 Kr. — derefter udtalte Ministeren:

»— Men jeg mener iøvrigt med Hensyn til hele Spørgsmaalet om Højskolerne og om Adgangen til at komme paa disse Skoler, det Spørgsmaal, som nu skal drøftes, at man maa ogsaa søge at finde maaske nye Veje for at gøre det lettere for den Ungdom, der ikke har Mulighed for økonomisk Hjælp hjemmefra, at komme paa disse Skoler. Det er muligt, at man kunde opfordre til Opsparing, med særlig Støtte fra Staten, en Opsparing, der havde til Formaal at benytte Pengene til Højskoleophold, og at man da kunde hjælpe ud over det, man i Øjeblikket yder som Støtte til Højskoleophold. Det er ogsaa muligt, man kan finde andre Veje, og jeg er villig til at drøfte, hvad man i saa Henseende vil foreslaa. Naar vi nu i Aar er kommet op paa at yde ubemidlede unge, der søger til disse Skoler, 45 Kr. i Understøttelse pr. Maaned, saa er dette Beløb naturligvis ikke alt, hvad et Højskoleophold koster, men det er dog et væsentligt Bidrag til de Udgifter, der følger med et saadant Ophold, og min Mening er nu, at de unge heller ikke skal have et Højskoleophold helt gratis, de skal ogsaa selv betale noget.

Naar man opmærksomt lytter til den Tale, der lyder, hvor Ungdomsspørgsmaal er til Drøftelse — det gælder ogsaa mange af Udtalelserne her i Tinget —, saa lyder der gennem det, der siges, noget forventningsfuldt, det er, ligesom alle venter, at noget nyt paa disse Omraader er ved at bryde igennem, og denne Opfattelse er sikkert rigtig. Hvordan den Ungdomsskole skal være, der skal imødekomme Tidens Krav, staar endnu noget uklart; det, man venter af en saadan Skole, er vel nok meget forskelligt. Mit Indtryk er dog, at et meget stort Flertal af Befolkningen har et fælles Syn paa en saadan Skoles

Opgave: den skal være en i bedste Forstand folkelig Skole, den skal tjene en Udvikling, der bygger paa Demokratiets Grund, den skal tillige dermed tjene en fælles nordisk Udvikling ved at skabe Forstaaelse af og et Samvirke om det, som er det bærende i nordisk Kultur og Samfundsliv. Det kan ogsaa meget vel forenes med, at de unge lærer noget, faar nyttige Kundskaber, og Idræt, som Ungdommen i Tiden er særlig stærkt optaget af, maa naturligvis paa en saadan Skole have en fremtrædende Plads.

Jeg tror, det er nødvendigt, at Demokratiet trænger den Modløshed og Forsagthed til Side, som er ved at brede sig hos Ungdommen, og som meget let fører til, at Ungdommen mister Interessen for Samfundsliv og Folkeliv. Det er, ligesom vi i de demokratiske Stater i disse Aar har været saa optaget af at se paa de nye Systemer, der er groet op rundt om os, at vi glemmer, at Demokratiet bygger paa en stor Idé, en Idé, der har sin Rod i det bedste og rigeste, som rører sig i Menneskelivet.

I forrige Aarhundrede, i en trang og vanskelig Tid, brød en Skoleform frem; den byggede paa folkelig dansk Grund: den danske Folkehøjskole. Dens Betydning for Udviklingen i vort Folk anerkendes i Dag al alle. Men Folkehøjskolen er ikke indtil nu blevet en Skole for hele Folket, som vi maa ønske, den kunde blive, og derfor anser jeg det for nødvendigt at faa kyndige og interesserede Ungdomsskolefolk til at drøfte Højskolens Udbygning og eventuelt nye Former for Ungdomsskolearbejdet, og et Udvalg vil i den nærmeste Tid blive nedsat til at overveje disse Ting.«

— — —
(Et saadant Udvalg er som bekendt blevet nedsat, og den radikale Undervisningsminister har hermed taget et Initiativ, der viser hans og det radikale Venstres Forstaaelse overfor et af vor Tids største Problemer.)

Foranstaltninger vedrørende Landbrugets Gæld.

(Lov Nr. 121 af 9. April 1936.)

Af Statskassens Midler stilles 100 Mill. Kr. til Raadighed til Udlaan til Landbrugere til Udløsning og Opkøb af Gældsforpligtelser, der paahviler dem ved Lovens Ikrafttræden.

De Amdsudvalg, som er udnævnt i Henhold til Loven om Landboakkorder, fungerer ogsaa ved Administrationen af nærværende Lov.

Laanene bevilges af et Bevillingsudvalg paa 6 Medlemmer, 5 udnævnt af Landbrugsministeren og 1 af Finansministeren.

Andragende om Laan tinglyses ved Akkordudvalgets Foranstaltning paa vedkommendes Ejendom, og Skyldneren og hans Gods er herefter fredet for Retsforfølgning i 16 Uger, en Frist, der kan forlænges med yderlige 8 Uger.

Konkurslovens Frist for privilegerede Fordringer hviler i Fredningstiden.

Ejendommen kan ikke, medens Sagen staar paa, behæftes med Gæld, bortset fra Høstpant, eller sælges uden Akkordudvalgets Samtykke.

Udvalget skal ved Forhandlinger med Debitorer og Kreditorer tilstræbe den bedst mulige Ordning for Debitor og paase, at Saneringslaanet anbringes højst mulig i Pantetrækken, saaledes at ingen Del af Laanet er anbragt udenfor 110 % af Panteværdien, hvorved forstås Ejendomsskyld med Tillæg af skattemæssig Værdi af Besætning og Inventar. Landbrugsministeren kan dog i visse Tilfælde meddele Tilladelse til, at Laanet delvis anbringes udenfor 110 % Grænsen af Panteværdien, f. Eks. lige Kreditlaan i Forhold til Ejendomsskyld. Saneringslaanet maa højst udgøre 25 % af Ejendommens Panteværdi.

Akkordudvalget kan betinge Indstilling om Laan af, at der afstaas Jord til Oprettelse af nye Brug eller til Supplerings af bestaaende Brugs Jordtilliggende, naar Jordlovsud-

valget vil overtage Jorden til en Pris, Akkordudvalget finder passende, og at der ved Udstykninger opnaas et passende Forhold mellem Ejendommens Areal og Bygninger.

Der stilles 10 Mill. Kr. af Jordfondens Midler til Raadighed til dette Formaal.

Saneringslaanet er afdragsfrit indtil 1. Januar 1942 og afdrages derefter med 2 % aarlig af den oprindelige Hovedstol.

Restgælden forrentes i de 2 første Aar med $1\frac{1}{2}$ % og derefter med $4\frac{1}{2}$ %, dog saaledes, at denne sidstnævnte Rentefod nedsættes eller forhøjes efter følgende Regel, der er et Citat af Loven:

»Naar Landbrugets Forrentningsprocent, saaledes som denne udregnes af Landøkonomiske Driftsbureau i Forhold til Landbrugskapitalen ansat til bogført Værdi er 4.5, svares $4\frac{1}{2}$ % af Restgælden; men for hver Promille, nævnte Forrentningsprocent afviger fra 4.5 %, nedsættes eller forhøjes Rentefoden med 2 pro mille. Rentefoden skal dog ikke kunne stige over 6 eller gaa under 1.5 pCt. p. A.

Reguleringen af Rentefoden sker for et Aar ad Gangen, den foretages dog kun, for saa vidt nævnte Forrentningsprocent har været 4 % eller derunder, henholdsvis 5 % eller derover.«

Laanet udbetales til Kreditorer af Finansministeriet i $4\frac{1}{2}$ % Statsobligationer.

Skyldneren udsteder Pantebrev for Laanet. Saneringsobligationen amortiseres i Løbet af 50 Aar enten ved Udtækning eller ved Opkøb efter Finansministerens nærmere Bestemmelse.

Skyldneren kan indfri sit Laan med Saneringsobligationer. Den, der har modtaget Saneringslaan, er forpligtet til, bortset fra Fortrinspant for Laan til Grundforbedring, Mergling eller anden Panteværdi forøgende Foranstaltning, ikke at lade tinglyse Prioriteter i Ejendomme med Sikkerhed ud over 110 % af Panteværdi.

Denne Bestemmelse tinglyses som Servitut paa Ejendommen. Ved Ejerskifte forfalder Laanet til Udbetaling,

Ægtefælle, Børn og andre nær paarørende kan dog overtage Laanet paa samme Betingelse som for den tidligere Ejer. I andre Tilfælde kan Laanet overgaa til ny Ejer, men Renten kan ikke gøres konjunkturbestemt.

Laan kan, under særlige Omstændigheder, tilstaaes Kautionsister, der har maatte holde den tidligere Ejers Kreditorer skadesløse for hans Gæld til disse.

Kommer en Skyldner, der har opnaaet Saneringslaan i de to første Aar ved Arv, Gave eller paa anden Maade i Besiddelse af Midler, der sætter ham i Stand til at klare sine Forpligtelser uden Statens Støtte, skal han henvende sig til Akkordudvalget, der træffer Bestemmelse om, hvorvidt Rentelettelse efter Konjunkturbestemmelsen skal opføre.

Statshusmænd kan ikke faa Saneringslaan til Udløsning af **den Del af Gælden**, der er undergivet Konjunktur-rentebestemmelsen.

Hovedbetingelsen for at opnaa et Saneringslaan er, foruden at der paahviler Ansøgeren Gældsforpligtelse, der overstiger 110 % af Panteværdierne, at Laansøgeren er en duelig Landmand, der uden egen Skyld er kommet i økonomiske Vanskeligheder samt at han ved at faa Saneringslaan sættes i Stand til at fortsætte Bedriften.

Angaaende Forholdet med at Saneringslaanet udbetales i Statsobligationer i Stedet for Kontanter henvises til Venstres Forslag, § 20, optrykt i Folketingets Betænkning, afgivet 5. Marts 1936, hvor det hedder:

»Laanet udbetales til Kreditorerne i Henhold til Gældsudvalgets Indstilling og gennem dette i 4 % rentebærende Statsobligationer.«

Senere har Venstre, efter at have mistet Flertallet i Landstinget, foreslaaet, at Laanene udbetales i Kontanter. Medens det vilde være rimelig straks fra Begyndelsen at udbetale Laanene med Kontanter, da Kurserne var lave, er det ikke muligt og ogsaa mindre rimelig at gaa til en saadan Ændring nu, der vil begunstige de sidst tilkomne Ansøgere, Kautionsister og Kreditorer i Forhold til dem, der

allerede har faaet deres Laaneforhold ordnet, og selv har betalt Kurstabet. Obligationerne er da ogsaa siden steget til en Kurs af 94—95.

Det sædvanlige ved Ordningen af en Skyldners Gældsforhold er, at Kautionister eller Kreditorer bærer Kurstabet for at komme ud af Risikoen ved Gældsforholdet.

Lovforslaget blev vedtaget med Tilslutning af de fire store Partier i begge Ting.

Af senere Ændringer skal kun omtales, at der blev gennemført Bestemmelse i Lov Nr. 69 af 31. Marts 1937 gaaende ud paa, at Efterpanthavere ikke kan modsætte sig en Saneringsordning af foranstaaende Gæld, at Laan i Ejendomme med Jordværdi af 100.000 Kr. og derover skal have Prioritet indenfor 100 % af Panteværdien, at Bevillingsudvalget efter Indstilling af Akkordudvalget kan forlænge Fredningsfristen udover 24 Uger med 16 Uger ad Gangen.

Ved Lov Nr. 138 af 13. April 1938 blev fastslaaet, at Ansøgere, der tidligere havde opnaaet Tvangsakkorder efter Akkordlovens Regler, ikke er afskaaret fra at faa tilstaaet Saneringslaan.

Efter at der var ført Forhandlinger i og mellem Regeringspartierne og i og mellem Landbrugsorganisationerne og Landbrugsraadet angaaende en Konjunkturordning af Landbrugets Rente- og Afdragsforhold, Forhandlinger, der paa Grund af Betænkeligheder fra Landbrugsorganisationens Side ikke førte til Resultat, Landboforeningernes Repræsentanter i Raadet kunde ikke tiltræde en forelagt Skitse til en Konjunkturordning, enedes man om at foreslaa den nugældende Saneringslov, der udløber 1. April 1939, forlænget.

Forslag herom indbragtes af Regeringen for Folketinget 13. Januar 1939.

Hovedbestemmelsen i Tillægsloven er følgende: Der stilles yderligere 40 Mill. Kr. Statsmidler til Raadighed.

Enhver Ejer af en Landejendom, der har Gæld til et Beløb, der overstiger Ejendomsskylden, kan indgive Andragende om Saneringslaan (tidligere var denne Gælds-

grænse 110 % af Panteværdien). Der kan nu som før tildeles Laan med indtil en Fjerdedel af Panteværdien. Men Laanet kan naturligvis ikke overstige den Gæld, der indløses med Laanet, ligesom dette heller ikke nu kan prioriteres udenfor 110 % af Panteværdien.

Laantageren skal forrente Saneringslaanet med $2\frac{1}{2}$ % det første Aar, tidligere $1\frac{1}{2}$ % de første 2 Aar. Dette Forhold er begrundet ved, at de Landmænd, der søger Laan efter den ny Lov, hvor Gældsgrænsen er Ejendomsskylden, ikke er saa vanskelig stillet som de, der søgte om Laan efter tidligere Regler, hvor Gældsgrænsen var 110 % af Pantegælden.

Angaaende Forbud mod yderligere Prioritering efter at Saneringen er gennemført bestemmes nu, at der ikke kan tinglyses yderligere Gæld udover det Beløb, der tinglyses i Forbindelse med Saneringen og i alle Tilfælde ikke over 110 % af Panteværdien.

Fra denne Bestemmelse kan Landbrugsministeren dispensere, naar der er Tale om nødvendige Byggeforanstaltninger eller lignende, der forøger Ejendommens Værdi.

Undtaget fra Pantsætningsforbudet er Pant for Laan til Grundforbedring, Mergling, Pant for Aftægt, Statslaan til Aljebeholder eller Møddingssted, Gældssanering, Oprettelse af Husmandsbrug, Gaardbrug, Gartneri og Havebrug, Frugtplantage, Henstandslaan m. v.

Tinglysningsdommen afviser Pantebreve for saa vidt de er i Strid med Forbudet. For at hindre Omgaaelse af Pantsætningsforbudet bestemmes, at Udlæg, der ikke inden 6 Maaneder fører til Tvangsauktion, automatisk slettes af Tingbogen.

Fristerne for:

Indsendelse af Andragende er	$\frac{1}{4}$ 1941
Den Saldo, der kan medtages under Saneringsordningen, skal være stiftet før	$\frac{1}{3}$ 1939
Betingelsen for at en Ejendom kan komme ind under Sanering er, at den er overtaget før	$\frac{1}{10}$ 1937

Resultatet af Saneringen indtil 15. Januar 1939 ses af nedenstaaende Oversigt:

Amt	Antal Laan	Sum	Tal paa ikke overtagne Ejendomme
København	35	343 785. 17	—
Roskilde	112	1 326 535. 71	—
Frederiksborg	188	1 372 598. 42	2770
Holbæk	527	4 249 755. 47	3700
Sorø	181	1 408 488. 06	—
Præstø	287	2 180 750. 44	15 950
Bornholm	320	2 596 707. 91	1470
Maribo	340	3 721 895. 85	4975
Svendborg	300	2 021 902. 07	—
Odense	276	1 684 546. 22	—
Assens	118	838 347. 33	—
Vejle	1 072	5 580 789. 45	7160
Skanderborg	955	4 675 513. 30	19 400
Aarhus	463	3 420 474. 57	—
Randers	967	5 932 445. 42	5700
Aalborg	677	3 749 359. 75	11 460
Hjørring	1 178	6 514 486. 84	—
Thisted	1 144	6 556 591. 64	3020
Viborg	1 453	7 638 795. 67	4310
Ringkøbing	1 624	7 082 388. 62	12 080
Ribe	963	4 538 120. 21	—
Samsø	33	127 668. 00	—
Haderslev Vest	855	5 027 814. 00	—
Haderslev Øst	387	2 909 482. 00	—
Sønderborg	297	2 573 535. 00	4505
Tønder	370	2 149 746. 00	4505
Aabenraa	388	2 536 235. 00	4505
I alt	15 509	92 758 758. 12	96 500

Finansministeriet har overtaget 27 Ejendomme, hvoraf er solgt 22.

Tabet paa de solgte Ejendomme og paa de 5 Ejendomme, Staten er i Besiddelse af, anslaaes skønsmæssig at an-

drage ca. 120.000 Kr. Det samlede Tab kan herefter opgives til ca. 216.500 Kr.

Angaaende Spørgsmaalet om, hvorvidt der fortsat vil være Anledning til at fortsætte Gældssaneringen henvises til efterfølgende Oversigt over Landbrugets Gældsforhold en Oversigt, der er indeholdt i de Bemærkninger, der ledsagede det ny Forslag om Tillæg til Gældssaneringsloven af 9. April 1936.

Henved 50 000 Landejendomme har en Gæld, der overstiger 85 pCt. af Panteværdien, hvilket omtrentlig svarer til Ejendomsskyldværdien, men ikke 110 pCt. af Panteværdien. Ved Gæld forstaas Prioritetsgæld plus løs Gæld minus Aktiver ud over Panteværdien; ved Panteværdien forstaas Ejendommens Skyldværdi plus den skatte-ansatte Værdi af Besætning og Inventar. Den Gæld, der for disse Ejendommers Vedkommende ligger mellem 85 og 110 pCt. af Panteværdien, kan anslaas til henved 200 Mill. Kr.

Henved 60 000 Landejendomme havde inden Gældssaneringslovens Forelæggelse en Gæld paa mere end 110 pCt. af Panteværdien. Den Gæld, der kom i Betragtning, androg for disse Ejendommers Vedkommende følgende Beløb:

mellem 85 og 110 pCt. af Panteværdien	300	Mill.	Kr.
over 110 pCt. af Panteværdien	200	—	—
Tilsammen	500	Mill.	Kr.

Naar man ved Lov Nr. 121 af 9. April 1936 om Foranstaltninger vedrørende Landbrugets Gæld stillede 100 Mill. Kr. til Disposition til Udlaan til Imødegaaelse af Krav paa ca. 500 Mill. Kr., har man ment, at en Sum af 40 Mill. Kr. vilde være passende til Udlaan til Skyldnere med en Gæld mellem Ejendomsskyldværdien og 110 pCt. af Panteværdien, selv om der endnu vil fremkomme en Del Andragender fra Ejere af Landbrugsejendomme, hvor Gælden overstiger 110 pCt. af Panteværdien.

Betalingshenstand.

Da Loven Nr. 73 af 11. Marts 1933 om Betalingshenstand for Ejere af Landbrugs- og Skovejendomme, Fiskere m. fl. paa mange Omraader berører Gæld, som dels er og dels skal behandles ved Akkord Moratorie og Gældssaneringsordninger, skal her anføres de vigtigste af Lovens Bestemmelser:

»Pantegæld i Land- og Skovejendomme kan, bortset fra Tilfælde, hvor Skyldnere har gjort sig skyldig i Misligholdelse ved Forringelse af Pantet, ikke fordres betalt forinden 11. Decbr. 1934 (senere ændret til 11. Juni 1940), uanset om Gælden ifølge Pantebrevets Indhold maatte være forfalden til Betaling til et tidligere Tidspunkt eller en Opsigelse til et tidligere Tidspunkt har fundet Sted forinden nærværende Lovs Ikrafttræden.

Pantegæld som foran nævnt, der ved Lovens Ikrafttræden er forfalden som Følge af Udeblivelse med Renter og Afdrag af **foranstaaende Prioriteter**, kan Fordringshavere ikke forlange indfriet før 11. Decbr. 1934 (senere ændret til 11. Juni Termin 1940).

Disse Bestemmelser skal dog kun være gældende for saa vidt Rente og Afdrag betales.«

Haandværkerlovens Udvidelse.

Driftlaan til Haandværkere ydes gennem »Loven til Fremme af danske Erhvervsinteresser«.

Loven ændret.

Ved den Ændring, som Regeringen nu har gennemført, forhøjes Udlånsbeløbet med 2 Mill. Kr., og der vil dermed være ca. 3½ Mill. Kr. til Raadighed fra 1. April 1939 til 1. April 1950. Den tidligere Bestemmelse, at Laanene ikke maatte anvendes til Indløsning af ældre Laan, bortfalder. Det betyder i Praxis, at mange Haandværkere vil kunne faa deres tungtvejende Gældsforpligtelser overfor store Afdragslaan og dyrt forrentede Veksellaan afløst af et samlet Laan, som afdrages over 10 à 12 Aar og forrentes med 4¾ % p. A.

Laanets Anvendelse

vil kunne foregaa til en Omlægning (Sanering) af bestaaende Gældsforhold, til Modernisering af Værkstedsanlæg, til Anskaffelse af Maskiner og til alm. Driftskapital.

Laanenes Størrelse

afhænger af Forholdene for den paagældende Virksomheds Omsætning og den Sikkerhed, der kan stilles enten i Form af Pant i Ejendom og Maskiner eller anden Sikkerhed. Der er ikke i Loven sat nogen Grænse, men hidtil har den største Part af Laanene været Beløb fra et til flere Tusinde Kroner.

Der er ingen Udgifter ved Optagelsen af Laanene, og de udbetales til Pari Kurs.

Oplysninger.

Der forlanges Oplysninger om Laantagerens Omsætning og Nettofortjeneste samt en Statusopgørelse.

Regnskab.

Naar man undertiden angriber, at dette med Regnskabet er for vidtgaaende, maa svares, at dette kan ikke fraviges; man maa kende en Ansøgers økonomiske Forhold for at kunne yde den passende Støtte, der vil f. Eks. ikke være nogen Mening i at yde en Haandværker et Laan paa 1000 Kr., hvis der kun er Udsigt til, at Beløbet anvendes til Afdrag paa en haabløs Kreditorgæld.

Administration.

Haandværkerorganisationerne i hvert Amt udpeger en Repræsentant, som har til Opgave at medvirke ved alle Laanesager og give skriftlig Erklæring om den paagældende Ansøgers Forhold. Et Udvalg paa 3 Haandværksmestre, 1 valgt af Fagforbundene og 2 Repræsentanter for Ministeriet foretager Indstillingen om Laanenes Størrelse.

Ansøgning

om Laan foregaar paa Skemaer, som faas tilsendt ved Henvendelse til Handelsministeriets Kontor, København. Ansøgning kan indgives hele Aaret.

Laanene er til Haandværk, ikke til Handel.

Haandværkernes Ønsker

Ændringerne i Loven imødekommer i høj Grad de Ønsker, som er rejst fra Haandværkernes Side.

Sikring mod Kurssvingninger.

Der har i mange Aar været drøftet i byggeinteresserede Kredse, hvorledes man skulde kunne sikre sig mod Kursfald paa Obligationerne gennem den Periode, Bygningerne opføres. Den, der planlægger en Bebyggelse, maa jo forud foretage sine Beregninger, og han maa da gaa ud fra de Kurser, hvortil Kreditforeningsobligationerne kan afsættes; men sker der nu Ting paa Pengemarkedet i den Tid, Bygearbejdet foregaar, som faar Obligationsskurserne til at falde stærkt, da forrykkes alle Beregninger, og Bygherren lider store, uforudselige Tab. Et af de mest skæbnesvangre Eksempler herpaa er Begivenhederne i 1931, da England gik fra Guldmøntfoden, og Kurserne styrtede nedad. Dette medførte Tab og Ruin for mange danske Byggeforetagender.

Hidtil er der ikke fundet en Form for en effektiv Sikring mod saadanne Kurssvingninger. Imidlertid har Indenrigsminister *Dahlgaard* nu gennemført en Lov, der løser en betydelig Side af dette Problem. Loven gaar ud paa, at der gives Kreditforeningerne Tilladelse til at give Laan til et Byggeforetagende allerede ved Byggeriets Begyndelse mod, at der overfor Kreditforeningen stilles den fornødne Bankgaranti eller Sikkerhed i andre saadanne Aktiver, hvori umyndiges Midler kan anbringes.

Fremgangsmaaden tænkes at være følgende, saaledes som *Dahlgaard* udtrykte det i Folketinget:

Det har været fremført, at der kunde gives Muligheder for følgende Fremgangsmaade: Naar Opførelsen af en Ejendom er planlagt eller paabegyndt, sker der paa Grundlag af Grundpris, Planer og Overslag over Byggeforetagendet Henvendelse til Kreditforeningen om foreløbigt Laanetilsagn. Der gives derefter af Kreditforeningen Tilbud om en foreløbig Laanesum, der selvfølgelig holdes i Underkanten af den sandsynlige endelige Laanesum. Laantageren faar Obligationerne til Paalydende udleveret mod, at der foreligger sikre Garantiforskrivninger for et Beløb, der dækker Obligationspaalydendet. Obligationerne kan saa i det Omfang, det ønskes, sælges til Dagskurs, og Be-

løbet stilles til Bygherrens Raadighed, efterhaanden som Arbejdet skridter frem eller i Henhold til den truffene Aftale. Det ellers nødvendige midlertidige Byggelaan formindskes altsaa i Byggeperioden med Kursværdien af den udleverede Obligationsmasse, hvad der giver Mulighed for en Formindskelse af Finansieringsomkostningerne, og samtidig sikrer Laantageren sig mod eventuelt Kurstab i Byggeperioden. Naar Byggeforetagendet er afsluttet, bevilges det endelige Laan, og den Obligationsmasse, hvormed dette Laan overstiger det foreløbige Beløb, udleveres, efter at Panteobligationens Tinglysning har fundet Sted.

Forinden Lovforslagets Forelæggelse i Rigsdagen forelagde Indenrigsministeren det i Ministeriets Byggeriudvalg, hvori der sidder Repr. for de 4 store Partier, og Forslaget tiltraadtes enstemmig. Kreditforeningens staaende Fællesudvalg stod delt overfor Forslaget, men det tiltraadtes af Repræsentanterne for Københavns Kreditforening og Jydsk Landkreditforening. Nationalbanken havde forinden Forslagets Forelæggelse givet Tilsagn om ved fornødne Opkøb af Obligationer at hindre, at eventuelle større Udbud af af Obligationer i Overgangstiden skulde kunne trykke Kurserne.

Paa Venstres Vegne anbefalede Dr. Krag Forslaget meget varmt. De Konservative udtrykte Betænkelighed, men undlod dog at stemme mod Loven.

De justitsministerielle Forslag.

I Samlingen 1937—38 fremsatte Justitsminister Steincke Forslag om Pressens Brug. Denne Presselov var Indledningen til en Række Lovforslag fra samme Minister, der alle var begrundet i Nazismens og tildels Kommunismens Fremtrængen paa dansk Grund. Steinckes Ræsonnement var dette, at som det gik Socialdemokratiet i Tyskland, at det gik under, fordi det var blødsødent og savnede Aarvaagenhed, glemte at bruge Magten, da det havde den, saaledes skulde det ikke gaa i Danmark. Derfor skulde i Tide *Pressen* have Mile i Munden og Tømme paa (Presseloven), *Dommerne* sættes under en vis delvis justitsministeriel Kontrol (Appelretten), Straffeloven ændres, saa strenge Straffe og nye Straffe kunde anvendes overfor Borgere, som vilde bruge Vold og Terror som politisk Vaaben, og *Ytringsfriheden* skulde begrænses med det Formaal at værne de bestaaende Tilstande — og den bestaaende Regering — mod Anfald, som var løgnagtige eller direkte nedbrydende for Regeringens Anseelse (Ændringer til Straffeloven), og endelig skulde Politiet, der gennem Loven om Enhedspolitiet og en i Aar vedtaget Lov om en betydelig Udvidelse af Statspolitiets Personale, var blevet nyorganiseret og nyplaceret, have en større Beføjelse til at gribe ind paa flere Omraader: ved Krav om *lukkede Døre* under Domsforhandlingerne, ved at kunne paalægge *Vidner Tavshedspligt*, ved udvidet Adgang til *Ransagning* uden Retskendelse og ved at kunne stille Krav til Retten om, at visse alvorlige Forbrydelser under nærmere angivne Regler slet *ikke* maatte gøres til Genstand for offentlig Omtale (Ændringer til Retsplejeloven).

Overfor denne Række Love og Lovbestemmelser maatte det radikale Venstre stille sig principielt afvisende. Vort *Hovedsynspunkt* var modsat Justitsministerens. Vel maatte vi ønske, at Politiet fik Midler i Hænde til at holde Ro og Orden og at Domstolene fik en Straffelov, der ogsaa tog

Sigte paa at ramme haardt, hvor de ny »politiske« Metoder, med Forsøg paa at *true* eller *skræmme* ved Vold eller Trusler om Vold, maatte vise sig. Alle de foreslaaede Bestemmelser, der tog Sigte herpaa, har derfor faaet vor Tilslutning. F. Eks. har vi baade billiget og støttet, at der i Straffeloven blev indsat skærpende Bestemmelser for dem, der forbryder sig mod *Statens Sikkerhed* og *Selvstændighed* eller som forbryder sig mod *offentlige Myndigheder*. Og vi har fuldt ud billiget, at der blev sat øget Straf for den, der søger ved *voldsom eller truende Adfærd* at *forhindre* Afholdelse af lovlig offentlig Sammenkomst, f. Eks. Vælgermøder eller andre politiske Sammenkomster, hvortil alle har Adgang. Det samme gælder den, der ved *Larm* og *Uorden* *forstyrrer Rigsdagens Møder, kommunale Raads Møder eller kirkelige Handlinger*. Da det netop kan være et Led i de ny Systemers Forsøg paa at vinde Magten ved saaledes at gribe forstyrrende ind i andres Sammenkomster for at vække Rædsel og Afsky hos Befolkningen, der deltager deri, er det kun betimeligt, at strengere Straf gennemføres end den, der slet ikke har forudset saadanne Metoder anvendt hos os i Politik. At vi ogsaa har støttet og stemt for øget Straf til den, der øver Voldshandlinger mod Næstens Liv og Legeme ligger i samme Plan. *Men nye Straffebestemmelser* er ogsaa gennemført med vor Støtte, f. Eks. mod den, der forfølger eller ophidser til Had mod en Gruppe af den danske Befolkning paa Grund af dens *Tro, Afstamning eller Statsborgerforhold*. En tysk Jøde skal f. Eks. ikke kunne forfølges straffrit, hverken fordi han er Tysker eller fordi han er Jøde. Ogsaa mod Begrebet *Bagvadskelse*, d. v. s. fornærmelig Sigtelse mod Næsten fremsat mod bedre Vidende, er der kommet forhøjet Straf og det er tilføjet, at en Sigtelse tillige skal falde ind under den højere Straf, der er for Bagvadskelse, hvis den, der fremsætter den, *har savnet rimelig Grund dertil*. Det kan nemlig som Regel ikke bevises, at det er gjort mod bedre Vidende. — For en Forbrydelse som den, der har været alm. omtalt, nemlig *Indbrudet paa Socialdemokratisk Forbunds*

Kontor, hvor man stjal Dokumenter, har der hidtil ikke været særlig Straffebestemmelse, fordi Papirerne ikke var stjaalet i *Berigelseshensigt*. En ny Paragraf bøder paa dette.

Ændringer i Retsplejeloven har det rad. Venstre ud fra lignende Synspunkter erklæret sig villig til at stemme for, hvor f. Eks. Politiet savnede Beføjelse til at foretage Indgreb mod Hasardbuler eller, hvad vel nok sjældent vil forekomme hos os, Sammensværgelser med det Formaal at gennemføre Kupforsøg, som man kender det fra Udlandet.

Men udover dette har det været vor Opgave *at holde igen eller at sige Nej* til Justitsminister Steinckes altfor vidtgaaende Iver efter at imødekomme de Krav, som et nydannet og nidkært Enhedspolitis Ledelse har stillet til ham, og som desværre i høj Grad er efter hans eget Hoved, og som har fundet Tilslutning hos de fleste, dog næppe alle, i hans Parti, hvor man sporer en Ængstelse for Nazisterne og deres Metoder, der lidet stemmer med Partiets Styrke og til Tider aabenbarede Magtfuldkommenhed.

Vort principielle Standpunkt er, at Nazismen eller Kommunismen *ikke lader sig bekæmpe* ved Hjælp af Politi, Straffebestemmelser og Indskrænkning af Yttringsfrihed eller Begrænsning af Offentlighed i Retsplejen. Tværtimod vil en Fremgangsmaade, som følger saadanne Linier, være egnet til at gøre de ny Bevægelsers Forkæmpere til Martyrer og til at skabe skadelig Sympati for deres Personer. Hvis f. Eks. en Nazist skulde blive anholdt, forhørt, anklaget, forsvaret og dømt og Offentligheden først fik Kendskab dertil, naar Dommen faldt, vilde vi være daarligt stillede, om nogen kom og bebrejdede os den Behandling, han havde været Genstand for. Vi maatte svare: Det kender vi intet til; det kan vi ikke tro; det kan ikke være muligt o. s. v. og en offentlig Mening kunde hurtigt danne sig *til Fordel* for den paagældende, selv om han maaske var en ganske alm. og tarvelig Forbryder. Foregaar derimod Behandlingen af en politisk Sag for aabne Døre, vil Offentligheden straks være paa det rene med, hvad det er for Folk, man har for sig, og saavel Politi som Dommere vil have den

offentlige Mening for sig, naar de lader Forbryderen straffe, som han har fortjent efter Landets Lov.

Vi tror, at det bedste Vaaben, og det eneste vi har, mod disse saakaldte ny Ideologier i tysk og russisk Aand, der lig en Smitte inficerer snart den ene snart den anden, og som er danske Borgere saa uværdige, naar deres Forhold til dette fremmede Væsen *kun* er en ubegavet *Efteraben* af, hvad man har hørt finder Sted i Udlandet, ja, en Efterligning i Enkeltheder lige indtil Klædedragt, Manerer, Udtryk og Brug af den fremmede Stats Nationalitetsmærke, er *Pressefrihed, Domsmagtens Uafhængighed, Yttringsfrihed og Offentlighed i Retsplejen*.

Paa disse fire Hovedpunkter har derfor det radikale Venstre maattet gaa imod en Række af Justitsminister Steinckes Forslag og har overfor alle væsentlige Bestemmelser faaet dem slettede eller ændrede.

Presseloven, der fremsattes og vedtoges i Samlingen 1937—38, blev gennem Forhandling med Repræsentanter for den danske Presse og specielt det radikale Venstres ændret i en saadan Grad, at den nu giver den samme Frihed, som var i den gamle Lov af 1851. I den ny er indsat Regler om Berigtigelser, hvorefter der skal nedsættes et Nævn til at træffe Beslutninger herom, og hvori Pressens egne Mænd har faaet Hovedindflydelsen. Et af de faa Tilfælde, hvor denne Bestemmelse har været i Brug, er overfor Socialdemokratiets egne Blade, hvori Kommunisterne har krævet en Berigtigelse optaget. Iøvrigt har der hverken før eller efter Lovens Revision været nævneværdig Brug for en Presselov; i det store og hele er den danske Presse saa lovlydig og saa hensynsfuld overfor Henstillinger fra Regeringsmyndigheder eller fra Domsmagten, at den altid retter sig efter, hvad der er rimeligt og fornuftigt begrundet.

Forslaget om Oprettelsen af en *Appelret* vakte, da det i Samlingen 1937—38 blev fremsat, megen Opmærksomhed. Det lykkedes at hindre dets Vedtagelse i Landstinget umiddelbart før Samlingen sluttede i Foraaret 1938, og da det

fremsattes paany i Begyndelsen af Samlingen 1938—39, blev det ved det radikale Venstres Krav og Medvirken ændret saaledes, at det i Hovedsagen er blevet godkendt af den Dommerstand, det angik. Forslaget indeholdt to Principper. Det ene gik ud paa, at en særlig Domstol skulde oprettes til at dømme Dommere, som havde forset sig i Udførelsen af deres Hverv, det andet krævede nye Regler for Sagens Genoptagelse. Mod dette sidste rejstes ingen principielle Indvendinger. Derimod blev det hævdet og med Rette, at Grundlovens Ord om, at en Dommer ikke kan afsættes uden ved Dom, maa opfattes som en Dom *afsagt af de ordinære Domstole*. Det er den umiddelbare og uden Tvivl rigtige Opfattelse. Justitsministeren mente, at det ogsaa kunde ske ved en Særdomstol. Nu blev Loven ved det radikale Venstres Indflydelse saaledes, at der for alle Afgørelser som *Klageretten* — hertil blev Navnet ændret — træffer, er *Appel til Højesteret*. Naar hertil kommer, at alle Klagerettens Medlemmer i Sager om Disciplinærforseelser af Dommere er Dommere, vil det ikke mere med Føje kunne hævdes, at Loven strider mod Grundloven.

Før *Straffelovenes* Fremsættelse i Efteraaret 1938 havde Justitsministeren forhandlet med Repræsentanter for vort Parti men uden at endelig og principiel Enighed blev opnaaet om andet, end at nu kunde Forslaget i den Skikkelse, det derved havde faaet, forelægges Rigsdagen *til videre Drøftelse*.

1. Forslaget, der fremsattes fra Landstinget, indeholdt Straf for den, der uberettiget giver Meddelelse offentlig om Forhandlinger af fortrolig Karakter indenfor *Kommissioner og Udvalg*, hvis Meddelelsen kan antages at virke skadelig for de paagældendes Interesser. Hensigten var at ramme den *Pressemand*, som fik at vide, hvad der var foregaaet i et saadant Udvalg. Mod dette rejste Pressen Indvendinger, idet man hævdede, at Pressen aldrig havde misbrugt, hvad den saaledes fik at vide af et Medlem af Kommissionen under Haanden, og

da Journalisten ikke altid kunde vide, om den Besked han fik, skulde være hemmelig, kunde han blive straffet med Urette.

Bestemmelsen blev derfor ændret saaledes, at den kun gælder *Regeringskommissioner og Udvalg*, og Straf kan kun idømmes, hvis *det er offentlig meddelt*, at Forhandlingerne skal være hemmelige.

2. Forslaget gik ud paa at sætte endog streng Straf for den, der *offentliggør bevidst usande Referater af Udtalelser*, der er fremsat bl. a. i kommunale Raad eller i *Rigsdagens Møder*, og til den, der bevidst usandfærdigt *tillægger Regeringen* eller anden offentlig Myndighed Handlinger, den ikke har begaaet, naar dette er egnet til at skade Regeringen eller vedkommende Myndighed i Offentlighedens Øjne!

Herimod indvendtes fra radikal Side, at det var saare vanskeligt at fastslaa, hvad der var *bevidst usandt*, og at det for en Opposition jo dog meget vel — ikke mindst med Henblik paa det radikale Venstres og Socialdemokratiets Oppositions Tid — kunde være et berettiget Formaal at tillægge Regeringen Handlinger, selv om denne vilde forsøge at benægte, hvad dog var sket, naar man skønnede, at saadanne Handlinger var skadelige, at Regeringen selv var skadelig, og at det just var Oppositionens berettigede Hensigt at skade Regeringen ved at nedsætte den i Offentlighedens Omdømme!

Bestemmelsen kom til at lyde paa, at man ikke ustraffet maa offentliggøre bevidst usande Gengivelser eller falske Citater af Meddelelser om faktiske Forhold givne i Rigsdagen, i Retsmøder eller af andre offentlige Raads eller Myndigheders Møder, og at man ikke maa tillægge nogen offentlig Myndighed Handlinger, den ikke har begaaet, naar det kan skade Landets Interesse i Forhold til Udlandet.

Det forelagte Forslag lød paa streng Straf for den, der fremsætter den samme Beskyldning saa hyppigt mod en anden, at det fik Karakter af Forfølgelse. Dette blev rettet

til Straf for den, der gør sig skyldig i et saadant Forhold efter at en Sag derom har faaet sin Afgørelse.

Endvidere foresloges, at der ved Fastsættelse i Dom af Straf for Æresfornærmelse ikke maatte tages Hensyn til, at en særlig Ytringsfrihed formodedes at gælde i den Kreds, hvori Fornærmelsen var fremsat. Bestemmelsen sigtede til, at det i Terndrup-Dommen var fremført som en for Hr. Sehested formildende Omstændighed, at det var en *Politiker* (Hr. Steincke) han havde fornærmet. Politikere var vant til lidt af hvert, og derfor maatte man regne med, at de ikke tog det saa nøje! — Nu blev ved Behandlingen i Landstinget, hvor alle ovenfornævnte Ændringer blev gennemført, dette ændret til, at der skulde være Straf for en Sigelse, der, hvis den var sand, vilde gøre den, som blev ramt deraf, *uværdig til et offentlig Hverv*, og i Bedømmelsen heraf maatte Dommerne ikke tage Hensyn til andet end den *almindelige i Samfundet gældende Vurdering af Sigtelsens Utilbørlighed*.

Saaledes blev Punkt for Punkt Forsøgene paa at begrænse Pressens Ytringsfrihed ændrede, og der blev kun tilbage stærkt afgrænsede Undtagelsestilfælde, som ikke kan tillægges vidererækkende Betydning.

I *Retsplejeloven*, der blev forelagt i Landstinget 9. Februar 1939, stod Striden særlig om *fire Punkter*.

1. Forslaget, som det var fremsat i Landstinget, vilde give Retten Tilladelse til at lukke Dørene, ikke blot under Arbejdet paa Sagens Opklaring, som nu gældende Regel, men ogsaa under selve *Domsforhandlingen*, dog kun hvis flere Personer kunde antages at være impliceret i Sagen.

Dette blev ændret til, at det kun maatte ske, naar *særegne Omstændigheder* gjorde det *særlig magtpaaliggende* af Hensyn til Sagens Opklaring, og kun naar det af Sagens Oplysning fremgaar, at det kan forventes, at der vil *blive rejst Straffesag mod flere for det samme Forhold*, som er Genstand for Tiltale. Og dernæst kan det kun ske ved

Iste Instans og kun i det Omfang det særlige Hensyn med Nødvendighed kræver. Endelig skal der optages et udførligt *Protokolat*, som kan danne Grundlag for en *Meddelelse til Offentligheden* om Sagens Gang.

Baade gennem denne Meddelelse til *Offentligheden* og gennem Adgang til Appel for aabne Døre lykkedes det at fastholde Offentlighedsprincippet.

Yderligere foresloges, at Retten eller *Politiet* skulde kunne paalægge et *Vidne Tavshedspligt* om alt, hvad Vidnet vidste eller erfarede om en Sag, hvis Hensynet til fremmede Magter eller til Opklaring af en alvorlig Forbrydelse gjorde det ønskeligt.

Efter denne Bestemmelse kunde en Politibetjent f. Eks. ved Brand paa en Gaard eller ved Forhør paa Stedet angaaende en anden Forbrydelse paalægges Vidnet en vidtgaaende Tavshedspligt, der, hvis flere maatte antages at være indviklede i Sagen, kunde staa ved Magt indtil Sagen var afsluttet for den sidste af disse.

Den ændrede Bestemmelse siger, at Paalæget om Tavshed kun kan gives af Retten eller af *Politimesteren*, og at Paalæget ikke kan omfatte, hvad Vidnet havde erfaret før Forhøret, og at dette dernæst skal indeholde en nøje Angivelse af, hvilke bestemte Punkter af Afhøringen, der ikke maa omtales. Vidnet kan naarsomhelst begære Forbudet ophævet af *Politiet* og kan, hvis Afslag gives, appellere til Retten.

Retten til Ransagning uden Retskendelse blev udvidet til ogsaa at omfatte almindelig Politirapport begrænset efter de hidtil anvendte Regler, og blev yderligere udvidet til at maatte foretages i Sigtedes Hjem uden hans Tilstedeværelse — og i bestemte nærmere angivne Tilfælde, f. Eks. ved Smugkroer og Statsforbrydelser — uden Retskendelse, hvis Sigtede gør Forsøg paa at hindre Undersøgelsen.

Endelig blev det foreslaaet, at Retten skulde kunne forbyde offentlig Omtale af en Sag, hvis det skønnedes paa krævet af Hensyn til fremmede Magter eller af Hensyn til Undersøgelsen af alvorlige Forbrydelser. I første Til-

fælde maa det indrømmes, at det *kan* være paakrævet, selv om Reglen af Hensyn til Offentlighedsprincippet og Pressens Ret er *meget betænkelig*. I det andet Tilfælde vilde det være et altfor vidtgaaende Indgreb. Derfor *blev den sidste Del af Forslaget strøget*, idet det radikale Venstre erklærede ikke at kunne acceptere en saadan Regel.

Ændringerne i Retsplejeloven naaede dog ikke at blive gennemført, da de Konservative og Venstre i Landstinget vedtog at forlange Forretningsordenens Frister overholdt.

Dagbøder og borgerlige Rettigheder.

Systemet om *Dagbøde*, hvorved der ved Idømmelse af Bødestraf kan tages et videregaaende Hensyn til Lovovertræderens økonomiske Forhold end hidtil hjemlet i Loven og brugt i Praksis, blev gennemført i denne Samling. I Stedet for en Bøde paa f. Eks. 100 Kr. idømmes den, der har forset sig, saa og saa mange Dagbøder beregnet efter dennes aarlige Indtægt og Formue.

En Ændring i Reglerne om *Tab af borgerlige Rettigheder* som Straf for en efter den offentlige Mening vanærende Handling er ligeledes blevet gennemført. Hidtil fradømtes de borgerlige Rettigheder ogsaa i Domme, der var betingede. Men den dømte stod da atter i den Situation, at han vel betinget slap for Straf, men Tabet af borgerlige Rettigheder gjorde det næsten umuligt for ham at skaffe sig Arbejde eller Erhverv, saa han blev mangel Gang delvis tvunget til at bryde de Betingelser, der fritog ham for Straf. Dommen gav ham med den ene Haand og tog med den anden. Dette er nu ændret saaledes, at Straffelovens § 78 om *Frakendelse af borgerlige Rettigheder ophæves*.

Venstre og Kriseaarenes midlertidige Told- og Afgiftslove.

Kriseaarenes forskellige Told- og Afgiftslove er ikke noget Udtryk for Regeringens og Regeringspartiernes Mening om det rigtige Forhold mellem direkte og indirekte Beskatning. Tværtimod viser denne Lovgivning, indtil Regeringspartierne ogsaa erobrede Magten i Landstinget, i hvor høj Grad Venstre og Konservative brugte deres Landstingsflertal til at værne de store Indkomster og Formuer ved at kræve Forbrugsbeskatningen taget stærkt i Anvendelse til Dækning af de store Beløb, som i Aarenes Løb var nødvendige til Kriseforanstaltninger. Men da Oppositionen havde mistet sit Landstingsflertal, var det ogsaa forbi med deres Indflydelse paa Skattepolitikken. Efter Landstingsvalget i 1936 er der ikke vedtaget nye Forbrugsafgifter.

Alligevel benytter Venstre ved enhver Lejlighed de midlertidige Told- og Afgiftslove til Angreb paa det radikale Parti. Men hvorledes er Venstres egen Stilling til denne Lovgivning? Som i saa mange andre Spørgsmaal kører Partiet snart i den ene og snart i den anden Side af Vejen uden Hensyn til fornuftige politiske Færdsselsregler. Det begyndte kort efter det store Omslag i Verdensøkonomien med Loven af 19. Oktober 1931. Den indeholdt lige som senere finansiell Kriselovgivning baade direkte og indirekte Skatter. De sidste omfattede Forhøjelse af Ølskat, af Tillægsafgiften paa Benzin og Silkevarer og af Frugt-tolden. Men skønt det her drejede sig om Midler til ekstraordinære Foranstaltninger imod Landbrugskrisen, stemte Venstre imod Loven.

Saa kom Loven om Valutaforanstaltninger af 27. November 1931, der begrænsede Importen af Vin, Likør og Druespirit m. m. og forhøjede Told og Afgifter paa Galanterivarer, Smykker,

Parfume, Kosmetik og Biler. Denne Lov stemte Venstre for.

Det samme blev Tilfældet med Loven af 21. Juni 1932. Den fornyede Told- og Afgiftsforhøjelse i Loven af 19. Oktober 1931, som Venstre havde stemt imod. Den nye Lov satte Tillægsafgiften paa Benzin op fra 2 til 5 Øre og indførte desuden Forhøjelse af Told og Afgifter paa Kaffe, Kaffesurrogater, Chokolade, Sukkervarer, Blomsterløg, Blomster og Cigaretter o. a. Men denne Gang stemte Venstre altsaa for Loven.

Omvendt gik det derimod med Loven af 15. Oktober 1932, som ved en Række nye Toldforhøjelser, navnlig paa Silkevarer, Fodtøj, Glasvarer, Porcelæn og Fajance, skulde give Statsfinancerne nogen Dækning for den Nedgang i Toldindtægterne, der i det mørkeste Kriseaar blev Følgen af Importens Formindskelse. Venstre stemte imod Loven.

Saa er Partiet igen til den anden Side ved Behandlingen af Loven af 23. December 1932, som fornyede Gyldigheden af de Told- og Afgiftsbestemmelser, Venstre var gaaet med til i Loven af 27. November 1931. Man stemte igen for Loven.

Mere indviklet blev det med Loven af 31. Marts 1933. Den fastholdt de forskellige Told- og Afgiftsforhøjelser i Loven af 19. Oktober 1931, som Venstre havde stemt imod, og i Loven af 21. Juni 1932, der ogsaa havde faaet Venstres Stemmer. Den nye Lov var imidlertid Kanslergadeforligets Toldlov, der tilvejebragte Dækning for Krisehjælp til baade Landbrug og Arbejdsløse. Og som Deltager i Forliget stemte Venstre naturligvis for hele Loven.

Men derefter fulgte saa Loven af 23. Marts 1934, der samlet forlængede de her nævnte tidsbegrænsede Told- og Afgiftslove. Ganske vist var Venstre for sit Vedkommende klar over, at Størstedelen af de Beløb, Kriseforanstaltningerne stadig krævede, maatte tages paa den indi-

rekte Beskatning. Men da Partiet stadig var imod den lille Toldlov af 15. Oktober 1932, svarede man alligevel stemmer ikke til det hele Lovkompleks.

Hermed har Venstre endelig fundet den samme Balance, som i saa mange andre af Tidens Lovgivningsspørgsmaal. Ved de midlertidige Told- og Afgiftsloves følgende Fornyelser med Loven af 21. Marts 1935, Loven af 31. Marts 1936, Loven af 13. April 1938 og med den sidste Fornyelse i Marts 1939 blev Venstre hver Gang siddende under Afstemningerne.

Indtil Partiet havnede i sit negative Standpunkt var det svært at finde nogen anden principiel Linie i denne Politik end den, at hver Gang Venstre havde stemt imod een af Told- og Afgiftslovene, gik man med til de to næste! Og den Motivering, hvormed Venstre omsider holdt sig helt uden for Afgørelserne, vejer heller ikke meget til. Det drejer sig til Stadighed om Toldloven af 15. Oktober 1932 og om Benzinfemøren. Om den første gælder det, at Partiets Bestræbelser for at faa den ophævet, kaster et klart Lys over Venstres Stilling til den indirekte Beskatning. Af de 32 Mill. Kr., som er hele Merindtægten ved de midlertidige Toldlove, giver denne Lov nemlig kun de 10 p Ct. Det er ikke noget særlig stort Beløb, men dog større end det Overskud, Finansministeren regner med paa Driftsbudgettet for 1938—1939. Saa uden Betydning for Statsfinanserne er det ikke i en usikker Tid, og det synes derfor rimeligt at lade Spørgsmaalet om Ophævelse eller Ændring af denne beskedne Toldlov som af den øvrige Toldlovgivning staa hen, indtil Skattekommissionens Forslag foreligger.

Hvad angaar Venstres Krav om at faa Benzinfemøren overført til Kommunernes Vejformaal gælder noget lignende. Efterhaanden er man vel saa langt med Udbygningen af Amtsvejene, at Spørgsmaalet om en rigeligere Fordeling af Motorafgifterne til Kommunerne af baade trafikale og beskæftigelsesmæssige Grunde trænger sig paa. Men en saadan Foranstaltning forudsætter Undersøgelser og Overvejelser af mere indgaaende Art.

Indholdsfortegnelse.

	Side
Forfatningen	1
Valgloven	12
Forhøjet Tilskud til Lettelse i Amtsskatterne	16
Oversigt over Indholdet og Virkninger af Akkordlove, Mora- torielove og Henstandslove vedrørende Landbruget . . .	18
Politiets Udvidelse	25
Merindkomst- og Tillægsskat	28
Bondepartiet og Landbrugets Økonomi	30
Skudshale-Sagen	33
Indkøbsforeninger for mindre Landbrugere	35
Den kommunale Laanefond.	37
Ny Beværterlov	38
Jordemødrenes Kaar	40
Staldhygiejne m. m.	41
Serum mod Lungebetændelse.	43
Boligsanering og Tilsyn med usunde Boliger.. . . .	44
Ungdommen og det kulturelle.	46
Foranstaltninger vedrørende Landbrugets Gæld	48
Haandværkerlovens Udvidelse	56
Sikring mod Kurssvingninger	58
De justitsministerielle Forslag.	60
Venstre og Kriseaarenes midlertidige Told- og Afgiftslove .	69

C. Nordlundes Bogtrykkeri - Hillerød

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk